

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kristýna Hončíková

**Ochrana hypotetického vypořádacího podílu nedlužného
manžela při postižení společného jmění manželů v exekuci**

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Ochrana hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela při postižení společného jmění manželů v exekuci* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 18.1.2019

.....

Kristýna Hončíková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní JUDr. Renátě Šínové, Ph.D., za trpělivost, odborné vedení práce, cenné rady a konzultace při přípravě této diplomové práce. Děkuji také mé rodině a mé nejlepší kamarádce za podporu během celého mého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Obecný náhled na postižitelnost SJM pro výlučný dluh jednoho z manželů	8
1.1 Historický exkurz do právní úpravy manželského majetkového práva	8
1.2 Možné varianty postihu	11
1.3 Ústavní principy ochrany	13
2 Účastenství manžela povinného, postavení manžela povinného, (jiné) prostředky obrany a ochrany	17
2.1 Účastenství manžela povinného	20
2.2 Jiné prostředky obrany a ochrany	23
2.2.1 Návrh na (částečné) zastavení exekuce	25
2.2.2 Návrh na odklad exekuce	26
2.2.3 Vyškrtnutí věci ze soupisu dle ustanovení § 68 EŘ	26
2.2.4 Odvolání	28
2.2.5 Ochrana dle ustanovení § 304b OSŘ	29
2.3 Závěrem	29
3 Zákonné předpoklady využití možností ochrany hypotetického vypořádacího podílu	30
3.1 Podstata hypotetického vypořádacího podílu	35
3.2 Určení hypotetického vypořádacího podílu	38
3.3 Ochrana hypotetického vypořádacího podílu v praktické realizaci	39
3.4 Opakované hypotetické vypořádání	43
3.5 Závěrem	43
Závěr	45
Bibliografie	49
Monografie, sborníky a komentáře	49
Judikatura	50
Odborné články	50
Internetové zdroje	51
Právní předpisy	52
Jiné zdroje	52
Shrnutí	53
Summary	53
Klíčová slova	54
Keywords	54

Seznam použitých zkratk

OZO	císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., obecný zákoník občanský, v tehdejší znění
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdejší znění
LZPS	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
SJM	společné jmění manželů
BSM	bezpodílové spoluvlastnictví manželů
HVP	hypotetický vypořádací podíl

Úvod

Ochrana hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela při postižení SJM v exekuci je v současné době velmi diskutovaným tématem, kterému však není podle mého názoru věnována dostatečná pozornost co se týče podrobnější analýzy problematiky, když často lze v odborných publikacích nalézt pouze obecný rozbor, avšak návrhy konkrétních řešení chybí, ačkoli je ochrana nedlužného manžela poněkud komplikovaná, neboť zákonodárce musí co nejlépe vybalancovat ochranu nedlužného manžela na straně jedné a uspokojení věřitele na straně druhé.

Problematika postižení SJM v exekuci a možnosti ochrany a obrany nedlužného manžela jsou zejména laickou veřejností pokládány nejen za velmi kontroverzní, ale jsou také obestřeny mnoha mýty a polopravdami, kdy se mezi lidmi vyskytují zažitá chybná přesvědčení, která nejsou v souladu s aktuální platnou a účinnou právní úpravou, kdy jako příklad lze uvést to, že většina společnosti je toho mínění, že nelze uspokojit dluhy vzniklé před uzavřením manželství z majetku, který je součástí SJM. Nelze ovšem popřít, že na faktu, že se laik v úpravě exekučního postižení SJM příliš neorientuje, má podíl i dvojkolejnost úpravy, způsobující nekoncepčnost úpravy a výkladové nejasnosti, a také poměrně časté novelizace.

Cílem této diplomové práce je posouzení možnosti postižení SJM v exekuci a postavení manžela povinného v exekučním řízení optikou platné a účinné právní úpravy, kdy soukromé právo i procesní předpisy byly poměrně nedávno harmonizovány. Na základě výkladu právních norem upravujících problematiku postižení společného jmění manželů v exekuci pak chci získat jednoznačnou odpověď na následující otázky:

- Jaké jsou konkrétní postupy při praktické realizaci ochrany manžela povinného?
- Existuje de lege lata dostatek efektivních právních prostředků k ochraně manžela povinného v exekučním řízení?

V souvislosti se vytyčenými otázkami jsem si stanovila následující pracovní hypotézu:

- Domnívám se, že právní úprava de lege lata neposkytuje dostatek efektivních právních prostředků k ochraně manžela povinného v exekučním řízení.

Co se týče metodologie, tak vzhledem k oboru, kterým se práce zabývá, představuje hlavní použitou metodu výklad právních norem, které budou interpretovány pomocí jazykového výkladu, který poskytuje základní náhled na význam normy. Především však použiji teleologický výklad, který hledá smysl a účel daného ustanovení, protože nelze vykládat právní předpis tak, aby to bylo proti jeho smyslu. Jako další metodu využiji subjektivně historický výklad, s jehož pomocí budu zejména z důvodových zpráv k zákonům zjišťovat úmysl zákonodárce, a použiji též systematický výklad, který nejen že zohledňuje vzájemnou souvislost slov, systematickou právního řádu a usiluje o bezrozpornost výkladu, ale využívá i argumenty právní logiky.

Pokud jde o obsah práce, tak se nejprve budu v krátkosti věnovat významným právním úpravám manželského majetkového práva na našem území, možným variantám postihu SJM a ústavním principům ochrany manžela povinného.

V další kapitole se budu zabývat účastenstvím manžela povinného v exekučním řízení, které je zásadní pro jeho další ochranu, a také dalším možnostem ochrany a obrany, kterých by manžel povinného mohl při postižení SJM v exekuci využít.

Dále pak následuje třetí a poslední kapitola, v níž se budu podrobně věnovat předpokladům využití ochrany hypotetického vypořádacího podílu, jeho podstatě a určení, a dále pak uvedu příklady, na nichž bude ilustrována praktická realizace ochrany hypotetického vypořádacího podílu.

Při zpracování diplomové práce jsem pracovala zejména s komentářovou literaturou, kdy v případě hmotněprávní úpravy v občanském zákoníku jsem nejčastěji využila komentář z pera autorů Melzer/Tégl, avšak nápomocen mi byl i komentář profesorky Hrušákové. V procesní oblasti byl pro mě velmi důležitý komentář k exekučnímu řádu z dílny kolektivu pod vedením JUDr. Kasíkové. V hojně míře jsem svoji práci opírala též o judikaturní závěry, kdy téměř výhradně se jedná o judikaturu nejvyššího a ústavního soudu. V menší míře jsou pak jako zdroj zastoupeny odborné články a internetové zdroje, když problematika ochrany hypotetického vypořádacího podílu není šířeji a podrobněji zpracována, a neexistuje tak širší paleta článků zabývajících se tímto tématem.

Diplomová práce reflektuje právní úpravu platnou a účinnou ke dni 18.1.2019.

1 Obecný náhled na postižitelnost SJM pro výlučný dluh jednoho z manželů

1.1 Historický exkurz do právní úpravy manželského majetkového práva

Právní úprava manželského majetkového práva prodělala v průběhu let značný vývoj a prošla mnoha, často převratnými, změnami. Pro lepší pochopení majetkového společenství manželů je na místě se alespoň v krátkosti věnovat významným právním úpravám, které byly v průběhu posledních dvou století platné na našem území.

Manželským majetkovým právem se zabýval už obecný zákoník občanský z roku 1811 (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*)¹, a to v ustanoveních § 1233 - § 1236. Podle OZO platil princip oddělenosti majetku, kdy nevznikalo majetkové společenství manželů (tzv. majetkové společenství statků) uzavřením manželství, ale teprve fakultativně, až na základě tzv. svatební smlouvy², jinak nabýval každý z manželů majetek do svého výlučného vlastnictví. Pokud nabyli manželé majetek společně, stali se spoluvlastníky.³ Pozornost si zaslouží i úprava dluhů ve společném majetku manželů. V majetkovém společenství neměli manželé zvláštních podílů, z čehož plynulo, že v případě dluhů váznoucích na společném majetku, byli manželé solidárními dlužníky. Pokud se jednalo o výlučné závazky každého z manželů, které se společným jměním neměly žádnou souvislost, pak byl dlužník každý z manželů sám. V OZO je uvedeno, že: „...při nejvšeobecnějším společenství majetku jest zavázán každý z manželů za závazky z nedovolených činů a za závazky alimentární samostatně.“⁴

---

¹ SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 201., shodně ROUČEK, František, SEDLÁČEK Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 499.

² KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské IV, V, Právo rodinné. Právo dědické*. 3. dopl. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 64.

³ ROUČEK, František, SEDLÁČEK Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 526.

⁴ ROUČEK, František, SEDLÁČEK Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 502.

Dále nelze nezmínit zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, který vyčlenil z do té doby platného obecného a účinného OZO rodinné právo. Zákon o právu rodinném pak v § 22 až § 29 zakotvil institut zákonného společenství manželů vznikající ex lege, což byla oproti OZO velká změna, když OZO pracoval se zákonným režimem oddělených jmění.⁵ Podle § 22 tak bylo jmění, které za trvání manželství nabylo kterýkoli z manželů, získaným majetkem (s výjimkou toho, co je nabyto dědictvím, darem, co slouží k osobní potřebě a výkonu povolání), přičemž získaným majetkem byl i výnos samostatného majetku (např. nájemné, úroky), všechny majetkové přírůstky, koberce, obrazy, nábytek, domácí zařízení; a získaný majetek je majetkem společným.⁶ Rozsahově se tak tento institut podobal současné právní úpravě SJM. Zákonné majetkové společenství manželů bylo koncipováno jako podílové spoluvlastnictví, přičemž podíly obou manželů byly stejné.

Pokud jde o závazky manželů, pak jednání jen jednoho z manželů při obstarávání obvyklých záležitostí rodiny zavazovalo oba manžele společně a nerozdílně⁷, přičemž na jmění náležejícím do zákonného majetkového společenství majetkového se mohl hojit také věřitel jen jednoho z manželů⁸.

Nabytím účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 byla právní úprava manželských majetkových vztahů vtělena do občanského zákoníku. OZ 1964 vytvořil nový institut majetkového společenství manželů, a sice bezpodílové spoluvlastnictví manželů. Pojmovým znakem BSM bylo, že není nikterak vyjádřena míra účasti spoluvlastníka na společné věci, což byl zásadní rozdíl mezi BSM a podílovým spoluvlastnictvím. Součástí BSM bylo vše, co mohlo být předmětem osobního vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů.⁹ Dluhy do bezpodílového spoluvlastnictví manželů nicméně nespádaly.¹⁰ I OZ 1964, stejně jako zákon č. 265/1949 Sb., umožňoval, aby se věřitel pro výlučný dluh jednoho z manželů mohl uspokojit z majetkového společenství manželů. Ustanovení § 147 OZ 1964 stanovilo,

---

⁵ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 40.

⁶ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 40.

⁷ § 20-21 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, v původním znění do 31.3.1983

⁸ § 24 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, v původním znění do 31.3.1983

⁹ § 143 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v původním znění do 30.6.1969

¹⁰ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 42-43.

že: „pohledávka věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, může být při výkonu rozhodnutí uspokojena i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů.“ Rozsah postihu BSM moderoval Krajský soud v Brně ve svém rozhodnutí ze dne 29. 9. 1965, sp. zn. 8 Co 558/65, když uvedl, že: „...předmětem bezpodílového spoluvlastnictví manželů mohou být příjmy z práce, a to jen tehdy, byly-li už nabyty. To tedy znamená, že za "věc" v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů možno podle § 255 odst. 2 o. s. ř. považovat jen mzdu, která už byla manželce povinného vyplacena a jí přijata a jen takový příjem může tedy být postižen výkonem rozhodnutí proti manželce povinného. Mzdový nárok manželky povinného není však příjmem ani věcí patřící do bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá závěr, že výkon rozhodnutí srážkou ze mzdy manželky povinného je nepřijatelný,“¹¹ Nárok manžela povinného na mzdu tak nemohl být exekučně nebo výkonem rozhodnutí postihnout v případě, že dluh vznikl jen druhému manželu.

Bezpodílové spoluvlastnictví manželů bylo nahrazeno společným jměním manželů s účinností zákona č. 91/1998 Sb. Společné jmění manželů pak bylo definováno jako: „majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka“.¹² Součástí SJM byly též „závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.“¹³ Dle § 147 odst. 1 OZ 1964 ve znění účinném po novele provedené zákonem č. 91/1998 Sb. pak

---

¹¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 1965, sp. zn. 8 Co 558/65

¹² § 143 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 91/1998 Sb., účinném do 31.8.1998

¹³ § 143 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 91/1998 Sb., účinném do 31.8.1998

mohla být při výkonu rozhodnutí uspokojena ze SJM i pohledávka věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství.

Nový občanský zákoník, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014, pracuje stejně jako OZ 1964 po novele č. 91/1998 Sb. s institutem společného jmění manželů, kdy do SJM patří vše, *co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, dále to, co nabyt nejeden nebo oba z manželů společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co slouží osobní potřebě jednoho z manželů, dále dar, dědictví, které nabyt jen jeden z manželů, náhrada nemajetkové újmy na přirozených právech, apod. Součástí SJM je i zisk z toho, co jednomu z manželů.*¹⁴ V případě výlučného dluhu jen jednoho z manželů platí dle NOZ obecné pravidlo, že z takového dluhu se věřitel může uspokojit i z toho, co je v SJM. Potud se tedy úprava v NOZ jeví shodně s úpravou v OZ 1964, nicméně NOZ poprvé v historii právní úpravy účinné na našem území přináší ustanovení, které má za úkol lépe vyvažovat práva věřitele a manžela povinného. Tímto ustanovením je § 732 NOZ, který poskytuje ochranu manželovi povinného tím, že chrání jeho hypotetický vypořádací podíl, ovšem za podmínek, že manžel povinného bude sám aktivní a projeví vůči věřiteli bez zbytečného odkladu nesouhlas s dluhem, který vznikl proti jeho vůli. Tento „vyvažovací“ systém, který má být kompromisem mezi systémy postih všeho a postih ničeho, je pro praxi z hlediska právní úpravy nejsložitější.

1.2 Možné varianty postihu

Jak plyne z výše uvedeného, v zásadě existují tři možné varianty postihu v případě dluhu jednoho z manželů. Při hledání optimálního řešení postižení SJM je třeba mezi sebou poměřovat v zásadě tři základní principy, a sice princip vzájemné podpory a pomoci manželů, princip rovnosti manželů a zásadu pacta sunt servanda ve vztahu k věřiteli. Dochází tak ke střetu práv dlužníka, věřitele a manžela dlužníka.

Tři možné varianty řešení v případě dluhu jednoho z manželů:

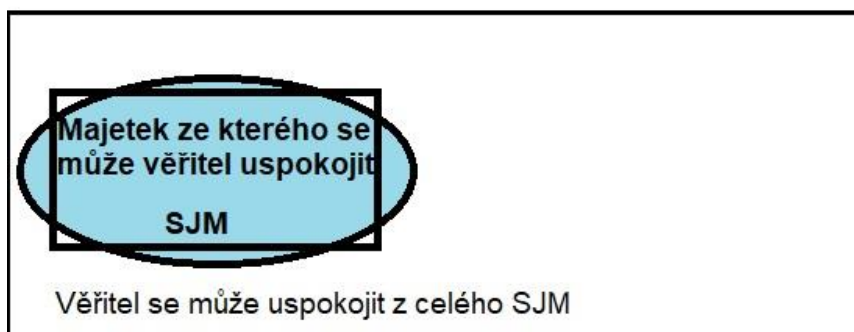
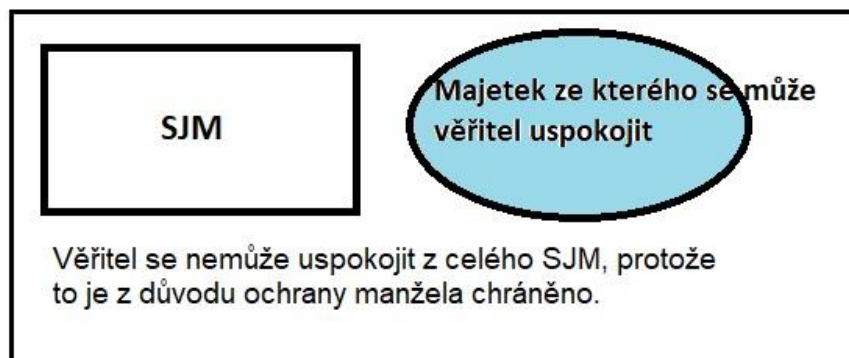
- a) Věřitel se nemůže uspokojit z celého SJM, protože to je z důvodu ochrany manžela chráněno.
- b) Věřitel se může uspokojit z celého společného jmění manželů

---

¹⁴ § 709 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

c) Věřitel se může uspokojit z poměrné části tak, aby majetkový „podíl“ druhého manžela zůstal ochráněn

Tyto varianty lze znázornit takto:¹⁵

System a), kdy se pro výlučný dluh jen jednoho z manželů nemůže věřitel uspokojit ze SJM, je velmi výhodný pro manžela povinného, kdy mu poskytuje maximální ochranu, ovšem pro věřitele je naopak velmi nevýhodný, protože ačkoli se

¹⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

dlužný manžel podílel na nabytí věcí do SJM, ty jsou nyní součástí majetkového společenství manželů, a věřitel se z této masy majetku nemůže uspokojit.

System b) je naproti tomu absolutním opakem systému a), když poskytuje věřiteli extrémní ochranu, zatímco manžel povinného je chráněn minimálně, když věřitel může uspokojit z celého SJM dluhy povinného, o kterých často nedlužný manžel nemá ani ponětí.

Třetí systém pak má být jakýmsi kompromisem mezi dvěma předešlymi, když má lépe vyvažovat práva věřitele a práva nedlužného manžela. Věřitel se sice může uspokojit ze SJM, nicméně manželovi zůstává ochráněn jeho „podíl“, tedy ta část SJM, která by mu připadla v případě, že by bylo SJM vypořádáno.

Jak vyplývá z výše uvedeného, u všech tří systémů postihu majetkového společenství manželů je klíčovým jmenovatelem spravedlnost tohoto postihu a její vztah k ochraně věřitele a manžela povinného.

1.3 Ústavní principy ochrany

Exekuční řízení je krajním prostředkem uplatnění práv. Do vztahů původních subjektů vstupuje státní prvek, čímž dochází k přeměně tohoto vztahu ve vztah veřejnoprávní, jehož subjektem je stát,¹⁶ představovaný v přímé formě soudem či nepřímou osobou soudního exekutora.

Exekuční řízení má chránit věřitele a jeho vlastnická práva dle čl. 11 LZPS¹⁷, hlavním cílem exekučního řízení je tak uspokojení věřitele, což s sebou ovšem nese zásah do práv povinného, potažmo do práv manžela povinného, čímž vzniká kolize mezi právy povinného a jeho manžela a věřitele. Otázkou pak je, jaké je nejefektivnější řešení tohoto konfliktu a jaké jsou možné způsoby obrany povinného a manžela povinného. Ústava ani ústavní zákony výslovně druhého z manželů před nepřiměřenými závazky nechrání. Je tak třeba vyjít z praktické realizace čl. 11 a čl. 36 LZPS. Listina sice vlastnické právo a jeho obsah nedefinuje, ale nastavuje zákonodárci mantinely – vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu – v jejichž mezích zákonodárce tvoří ustanovení zákonů. Ústavní pořádek tak sice chrání vlastnická práva manžela povinného, ovšem současně musí chránit i vlastnické

---

¹⁶ STAMM, Jürgen. *Die Prinzipien und Grundstrukturen des Zwangsvollstreckungsrechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007, s. 83.

¹⁷ Čl. 11 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

právo věřitelů. Od vzniku majetkového společenství manželů je tak diskutována spravedlnost a přiměřenost (ne)možnosti postižení tohoto majetkového společenství pro výlučný dluh jednoho z manželů.

Čl. 90 Ústavy ČR, který představuje imperativ k ochraně práv, pak poskytuje záruku ochrany vlastnického práva a další práv vyplývajících z právních vztahů odvozených od majetkového společenství manželů. Projevem ochrany práv dle čl. 90 Ústavy ČR je čl. 36 LZPS, který zaručuje možnost domáhat se svého práva u soudu. Při porušení těchto zásad se jich lze dovolávat cestou ústavní stížnosti. ÚS je soudní orgán ochrany ústavnosti, nezabývá se tedy porušením běžných práv chráněných zákonodárstvím, pokud ovšem takové porušení není současně i porušením základního práva nebo svobody zaručené ústavním pořádkem. Tyto principy tak znamenají, že nesprávná aplikace jednoduchého práva tak sama o sobě neporušuje základní práva a svobody. K něčemu takovému dojde až v momentě, kdy jsou právní normy porušeny v důsledku svévole nebo v důsledku interpretace extrémně rozporné s principy spravedlnosti.¹⁸

Otázkou přiměřenosti v souvislosti s nařízením exekuce na majetek v SJM se zabýval Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 5.4.2006, sp. zn. II.ÚS 360/05, v jehož odůvodnění uvádí mj. i toto: *„Ustanovení § 42 exekučního řádu podrobně upravuje exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů a akcentuje přitom zásadu, že pro závazek jednoho z manželů, který vznikl za trvání manželství, je v exekučním řízení možno postihnout i majetek, který je součástí společného jmění manželů. V zájmu ochrany věřitelů je rozsah společného jmění manželů koncipován poněkud širěji a tato zásada je dále zvýrazněna tím, že za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení exekuce považuje dokonce i majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů, nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Této zásadě pak odpovídá i úprava účastenství manžela povinného v exekučním řízení. Pokud exekuční soud nařídil exekuci na majetek tvořící společné jmění na základě vykonatelného soudního rozhodnutí, byť ve vztahu pouze k jednomu z manželů, nepostupoval v rozporu s žádným kogentním ustanovením a jeho rozhodnutí nevykazuje ani prvky libovůle a jeho postup není ani v rozporu s ústavně zaručeným*

---

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 03.05.2007, sp. zn. II.ÚS 198/07.

právem na spravedlivý proces...“

Podobný názor ÚS vyslovil ve svém usnesení ze dne 9. 2. 2005, sp. zn. IV.ÚS 174/04, ve kterém se zabýval postižením majetku v SJM zajištěním majetku obviněného v rámci trestního řízení. Majetek v SJM užívají oba manželé společně, ze závazků jsou pak zavázáni společně a nerozdílně. Z uvedeného plyne, že majetek v SJM patří celý každému z manželů, kdy vlastnické právo jednoho manžela k celému majetku je omezeno totožným právem druhého manžela. Je-li dle ust. 348 odst. 1 tr. řádu zajišťován celý majetek (ve smyslu majetku v SJM) obviněného, je i manžel obviněného omezen ve výkonu svých vlastnických práv. Dokud SJM trvá tak manželé ohledně majetku sdílejí stejný osud. Byl-li v dispozici omezen jeden z manželů v souvislosti s trestním stíháním, pak je též omezen i druhý z manželů.

Otázka spravedlnosti, resp. porušení práva na spravedlivý proces je společným jmenovatelem mnoha ústavních stížností. Jako příklad lze uvést usnesení ústavního soudu ze dne 9.1.2018, č.j. IV. ÚS 3383/15, ve kterém stěžovatelka namítá protiústavnost ustanovení § 262a OSŘ, když nesouhlasí s tím, že manžel povinného se nemůže domáhat zastavení exekuce jako celku, ale pouze ve vztahu k jednotlivým exekučním příkazům. Ústavní soud ovšem protiústavnost neshledal a uzavřel, že stěžovatelce byl dán procesní postup, jímž se mohla exekuci efektivně bránit.

Problém přinesla i rekonstrukce soukromého práva, resp. přechodná ustanovení. V této souvislosti je vhodné uvést náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/14 ze dne 31. 3. 2015, kterým ÚS zrušil bod 2 článku LII zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekonstrukce soukromého práva. Toto ustanovení bylo součástí přechodných ustanovení jmenovaného zákona, došlo jím ke změně exekučního řádu, a od 1. 1. 2014 zpětně umožňovalo v řízeních zahájených před 1. 1. 2013 postih výlučného majetku manžela povinného pro závazek, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. *Ústavní soud takovou procesně právní konstrukci shledal rozpornou s ústavním pořádkem, neboť umožňovalo aplikaci ustanovení § 262a odst. 2 o. s. ř. exekučně postihnout dosud nepostižitelný majetek manžela povinného, potenciálně tak zakládajíc protiústavní zásah do základního práva manžele povinného na ochranu vlastnictví dle čl. 11 Listiny. Retroaktivní změna ohledně použitelných způsobů exekuce a rozsahu exekučně postižitelného majetku manžela povinného tak ve svém důsledku může vést k vyloučení zákonné výluky ze společného jmění manželů dle ust. § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., resp. dle ust. § 711 nového občanského*

zákoníku č. 89/2012 Sb., což potenciálně zakládá zásah do ústavně zaručeného základního práva manžela povinného vlastnit a pokojně užívat majetek dle článku 11 Listiny, resp. článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, jak Ústavní soud v jiné souvislosti vyslovil v nálezu ze dne 2. 11. 2010 sp. zn. IV. ÚS 362/10 (N 217/59 SbNU 151)" (bod 89 nálezu Ústavního soudu č. 115/2015 Sb.).

Z výše uvedeného plyne, že Ústavní soud ČR respektuje, že není další „běžnou“ soudní instancí, nýbrž je soudní orgánem ochrany ústavnosti, což má za následek, že zasahuje jen v případech, kdy porušením běžných práv dochází současně k porušením ústavně zaručených základních práv a svobod, jako tomu bylo v případě, když shledal retroaktivní změnu ohledně použitelných způsobů exekuce a rozsahu exekučně postižitelného majetku manžela povinného za rozpornou s ústavním pořádkem, zatímco v případě, kdy manžel povinného má k dispozici možnosti obrany a ochrany, byť odlišné od povinného, ÚS nezasahuje.

Tento postoj Ústavního soudu lze z mého pohledu hodnotit kladně, když ÚS by měl být povolán k řešení nezávažnějších zásahů do práv a svobod a neměl by být zahlcován běžnými problémy, které by měl vyřešit zákonodárce, potažmo pak obecné soudy, což ÚS dodržuje a zasahuje velmi zdrženlivě.

Lze tak shrnout, že problematiku postižitelnosti SJM pro výlučný dluh jednoho z manželů je třeba vnímat nejen v intencích hmotněprávních a procesních předpisů, jakými jsou NOZ, OSŘ či EŘ, ale též v ústavněprávních souvislostech, kdy je třeba klást zvláštní důraz na ochranu vlastnického práva, ať už věřitele nebo manžela povinného, a nalézt tak přijatelný kompromis mezi těmito odlišnými zájmy.

2 Účastenství manžela povinného, postavení manžela povinného, (jiné) prostředky obrany a ochrany

Tématem této práce je ochrana hypotetického vypořádacího podílu, k níž dochází zejména podáním návrhu na zastavení exekuce, což přísluší především účastníkům řízení. Proto právní úprava přiznává postavení účastníka řízení i manželovi povinného, kdy tato otázka zasluhuje hlubší analýzu, které se budu věnovat v rámci této kapitoly.

Právní úprava účastenství manžela povinného procházela v průběhu posledních let značnými a velmi zajímavými změnami. Dle ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ ve znění do 31.12.2000¹⁹ byl manžel povinného účastníkem řízení jen tehdy, byly-li výkonem rozhodnutí postiženy věci v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů.

Poté dochází ke změně terminologie, a tak až do 31.12.2012²⁰ jsou výkonem rozhodnutí postihovány majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, avšak rozsah, v rámci kterého je manžel povinného účastníkem řízení, zůstává nezměněn, tzn. manžel povinného je stále účastníkem řízení co do části řízení, v němž jsou postihovány hodnoty v SJM.

Novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., pak došlo k vložení odstavce 3 do § 255 OSŘ, který poprvé zakotvuje účastenství manžela povinného, jsou-li výkonem rozhodnutí k vydobytí závazku v SJM postihovány i jeho výlučné majetkové hodnoty. S účinností od 1.7.2015²¹ byl § 255 OSŘ redukován na dva odstavce, přičemž odstavec dva stanoví, že manžel povinného je účastníkem řízení v případě postižení jeho výlučného majetku, nebo majetku v SJM.

Celá záležitost je však složitější, zmínku totiž zaslouží i vývoj právní úpravy postižení mzdy a pohledávky z účtu manžela povinného. Novela provedená zákonem č. 396/2012 Sb., totiž nezměnila jen znění § 255 OSŘ, ale také do právního řádu vnesla možnost postihovat mzdu či jiný příjem manžela povinného, pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, jiné peněžité pohledávky manžela

---

¹⁹ § 255 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., č. 155/2000 Sb., č. 220/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., a č. 370/2000 Sb. účinném ke dni 31.12.2000

²⁰ § 255 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 147/2012 Sb., č. 396/2012 Sb., č. 399/2012 Sb., č. 401/2012 Sb., a 404/2012 Sb. účinném ke dni 31.12.2012

²¹ § 255 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 164/2015 Sb. účinném ke dni 1.7.2015

povinného nebo jiné majetkové hodnoty manžela povinného, jestliže jde o vydobytí dluhu, který spadá do společného jmění manželů.²²

V minulosti mnozí povinní obcházelí zákon, když se exekučnímu postihu snažili vyhnout tak, že si nechávali výplatu zasílat na účet svého nedlužného manžela.²³ Před nabytím účinnosti novely provedené zákonem č.396/2012 Sb. však panoval názor, že: „S odůvodněním, že předmětem exekuce srážkami ze mzdy je nárok na mzdu a exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu je nárok na tuto pohledávku, a protože tyto nároky nejsou ani po nové úpravě předmětem společného jmění manželů, se v soudní praxi ustálil názor, že nelze vést exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného ani příkázáním z účtu, jehož majitelem je manžel povinného, směruje-li exekuce jen proti povinnému.“²⁴ Stejně tak vydávání exekučních příkazů postihujících pohledávku z účtu nedlužného manžela Nejvyšší soud označil za nezákonné, když judikoval, že: „...exekuce příkázáním pohledávky z účtu peněžního ústavu podle ustanovení § 303 a násl. OSŘ. může být totiž provedena jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Jiná pohledávka z účtu – tedy i pohledávka, jejímž výlučným majitelem je manžel(ka) povinného – není způsobilým předmětem této exekuce, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, případně peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů povinného a majitele účtu...“²⁵

Soudní exekutoři tak již dlouho usilovali o možnost postihnout mzdu manžela povinného, finanční prostředky na bankovním účtu manžela povinného a jiné majetkové hodnoty, které náležely manželu povinného, když se jim tyto logicky jevily jako součást SJM. Při striktním výkladu právní úpravy to však nebylo možné, neboť jak bylo výše objasněno, to byl výlučný majetek manžela povinného. Právní úprava pak postižení tohoto výlučného majetku umožnila. Postupně však byla škála způsobů provedení exekuce dle § 262a odst. 2 OSŘ kritizována jako přespříliš přísná, respektive jako nepřipustně zasahující do výlučného majetku nedlužného manžela. Novelou provedenou zákonem č. 139/2015 Sb. tak došlo k omezení způsobů

---

²² BOLOM, David. *Možnosti postižení majetku ve společném jmění manželů po novele č. 396/2012 Sb.* [online]. pravniprostor.cz, 29. září 2014 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/vybrane-otazky-k-problematicke-exekuce-spolecneho-jmeni-manzelu>>.

²³ JIRMANOVÁ, Miroslava. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 273.

²⁴ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 177.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 26. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 712/2004.

provádění exekuce pouze na postih pohledávky z manželova účtu. Dle aktuální úpravy obsažené v § 42 odst. 4 EŘ je tak možné vést exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu, pokud jde o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů.

Pokud jde o manžela povinného, zásadní problém tkví v tom, že v případě postihu SJM pro dluh jednoho z manželů, je postihován i majetek manžela povinného v SJM, který však od masy SJM oddělit nelze, respektive je postihován majetek společný, v jehož rámci není možné určit, co je majetkem povinného a co je majetkem jeho manžela. Ohledně aktuálně platné a účinné právní úpravy účastenství manžela povinného je otázkou, proč se zákonodárce rozhodl přiznat manželovi povinného postavení účastníka řízení i v případě postihu jeho výlučného majetku, když se de facto jedná o majetek třetí osoby, když výlučný majetek manžela povinného není součástí SJM.

V případě postižení výlučného majetku manžela povinného je sice postihován výlučný majetek, nicméně toto se liší od postižení výlučného majetku třetí osoby, protože se jedná o postižení výlučného majetku, které zákon výslovně připouští. Proto také zákon přiznává manželovi postavení účastníka. Tato úprava se mi však nejeví jako příliš šťastná, neboť je-li exekučně postihován výlučný majetek nedlužného manžela, jedná se, až na výjimky, o majetek třetí osoby, tj. osoby odlišné od účastníků řízení, exekučního soudu či exekutora²⁶ a nemohu najít důvod pro to, aby byl manžel povinného v takovém případě účastníkem řízení. V důvodové zprávě zákonodárce vysvětluje, že je často nejasné, zda se jedná o majetek v SJM nebo o výlučný majetek nedlužného manžela, a proto staví manžela povinného do role účastníka řízení i v případě postižení jeho výlučného majetku, a tím mu dává do ruky další obranný prostředek, a to návrh na zastavení řízení.²⁷ Tímto je postavení manžela jiné, než např. rodiče, jehož majetek byl označen při prodeji věcí movitých, kdy manžel povinného je i při postižení svého výlučného majetku v postavení účastníka řízení, zatímco jiné

---

²⁶ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 18.

²⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>>.

osoby jsou považovány za tzv. třetí osoby, s čímž souvisí i rozdílné prostředky ochrany a obrany.

Jako další otázka se nabízí, jaké bude postavení manžela, pokud by byl skutečně postižen jeho výlučný majetek, např. dům, který nabyl dědictvím. Je potom odůvodněné, aby byl účastníkem a podal návrh na zahájení řízení nebo má být v postavení třetí osoby a podat vylučovací žalobu? Logický výklad by byl takový, že je účastenství vázáno jen na případy postižení účtu, protože tam nedlužný manžel podává návrh na zastavení, neboť se prostředky nenacházejí v SJM, ovšem otázkou zůstává, zda by praxe takový výklad přijala.

2.1 Účastenství manžela povinného

Jak již bylo naznačeno výše, podle aktuálně platné a účinné právní úpravy je manžel povinného účastníkem řízení tehdy, je-li postihován jeho výlučný majetek nebo majetek patřící do SJM, a to i v případě, že SJM dosud nevzniklo, přičemž jeho vznik byl smluvně vyhrazen ke dni zániku manželství, nebo když došlo ke smluvnímu zúžení rozsahu SJM co do postižených věcí či práv.²⁸ Manžel povinného je účastníkem i tehdy, je-li výkonem rozhodnutí postihováno zaniklé SJM, jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu, v němž soud uvedl, že: „...k vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídít výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení o výkonu rozhodnutí nebylo vypořádáno...“²⁹ Účastníkem exekučního řízení je též bývalý manžel povinného, došlo-li ke vzniku závazku povinného za trvání manželství, a to ve vztahu k majetku zaniklého SJM, když SJM zaniklo rozvodem manželství, avšak takové společné jmění manželů nebylo dosud vypořádáno.³⁰ Manžel je účastníkem řízení též v případě, jsou-li postiženy majetkové hodnoty, u nichž je smlouvou modifikován rozsah SJM³¹. Je tomu tak z důvodu, že ke vzniku závazku došlo za trvání manželství, což by umožňovalo postihnout SJM, které ovšem neexistuje³². Další situace, kdy se manžel

---

²⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2105.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.

³⁰ BOLOM, David. Vybrané otázky k problematice exekuce společného jmění manželů. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. 2, s. 24.

³¹ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 200.

³² Když smluvený režim může spočívat v režimu oddělených jmění, v režimu vyhražujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného

povinného stává účastníkem řízení, nastává tehdy, odporuje-li věřitel dohodě o vypořádání SJM dle § 737 NOZ nebo se dle ustanovení § 733 NOZ domáhá uspokojení z celého majetku, jako kdyby k modifikaci nedošlo.³³ Byl-li věřitel úspěšný, pak v obou uvedených případech je manžel povinného účastníkem jako kdyby k modifikaci SJM nedošlo.

Pokud jde o počátek účastenství manžela povinného v exekučním řízení, pak je toto navázáno na skutečnost, že je vydán exekuční příkaz a tímto příkazem je alespoň potencionálně postižován majetek patřící do společného jmění manželů. *„Manžel se tedy stává účastníkem exekučního řízení od okamžiku, kdy jsou postiženy majetkové hodnoty v SJM nebo některý účastník řízení tvrdí, že jsou takové majetkové hodnoty exekucí postiženy, ale nejdříve tehdy, kdy je ohledně takových majetkových hodnot vydán exekuční příkaz.“*³⁴ Účastníkem řízení se tedy manžel povinného nestává zahájením řízení (podáním návrhu u soudního exekutora), ale až okamžikem rozhodnutí o nařízení exekuce (nyní vydáním exekučního příkazu³⁵), jímž je postižen majetek v SJM nebo výlučný majetek manžela.³⁶ Pro vznik účastenství manžela povinného v exekuci není rozhodné, zda mu takový exekuční příkaz byl doručen.³⁷ Účastenství manžela povinného pak není ustanovováno žádným dalším konstitutivním rozhodnutím soudu či exekutora.³⁸ Toto účastenství trvá až do skončení exekuce, případně do okamžiku, kdy bude ohledně uvedených postižených hodnot exekuce pravomocně zastavena. Ovšem, jak ve své diplomové práci uvedla Veronika Vaňková: *„Problém může nastat ve chvíli, kdy je prováděna exekuce prodejem movitých věcí a oprávněný se nedomáhá prodeje konkrétní věci. Poté se manžel povinného nestává účastníkem nařízením výkonu (vydáním exekučního příkazu), ale až tehdy, když je pojata do soupisu věc v SJM, nebo ve výlučném vlastnictví manžela*

---

jmění v zákonném režimu. - § 717 odst.1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³³ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 538.

³⁴ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 177

³⁵ HRABALOVÁ, Rita. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného, část II.* [online]. pravni prostor.cz, 30. srpna 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekuce-spolecneho-jmeni-manzela-a-obrana-manzela-povinneho-cast-ii>>.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdo 1446/96. + Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012.

³⁷ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 200,

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 182/2009.

povinného, respektive sdělením, že byla sepsána věc, která náleží do SJM nebo výlučného vlastnictví manžela povinného, pokud to jinak (např. ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu) exekutor nezjistil.³⁹ Při účastenství manžela povinného ani nehraje roli, zda skutečně může dojít k exekučnímu postihu majetkových hodnot.

Ustanovení § 262a OSŘ (resp. § 42 EŘ) zakládá povinnost přihlížet k případné modifikaci SJM, je-li vymáhán dluh ze závazku, „který vznikl po zápisu listiny o modifikaci do příslušného veřejného rejstříku, nebo při vymáhání dluhu ze závazku, který sice vznikl před zápisem listiny, ale oprávněný s tím souhlasil.“⁴⁰ Nemůže-li dojít k postižení těchto majetkových hodnot, exekuce je z tohoto důvodu zastavena, v opačném případě je vedena i nadále.⁴¹

Skutečnost, zda má povinný manžela, soud (v případě exekučního postihu exekutor) zjišťuje z výpisu z Centrální evidence obyvatel ve fázi nařízení výkonu rozhodnutí, respektive před vydáním exekučního příkazu.⁴² Je-li povinný rozvedený, exekutor může prostřednictvím žádosti o součinnost u příslušného soudu zjistit, zda již došlo k vypořádání SJM.⁴³ Analogicky též exekutor, je-li si s ohledem na všechny okolnosti případu vědom toho, že konkrétní, exekučně postihovaná majetková hodnota spadá buďto do kategorie SJM, či do kategorie výlučného majetku nedlužného manžela, pak jedná s nedlužným manželem povinného jako s účastníkem již od momentu vydání exekučního příkazu. Zejména tedy bude nedlužnému manželovi exekuční příkaz doručen a bude též exekutorem poučen o možnostech obrany.⁴⁴ Není-li tomu tak, a má-li exekutor za to, že nedochází k postihu majetku náležejícího do SJM či výlučného majetku manžela povinného, je na manželovi povinného, aby sám byl aktivní, obrátil se na exekutora a bránil se návrhem na (částečné) zastavení exekuce.⁴⁵

---

³⁹ VAŇKOVÁ, Veronika. *Postižení společného jmění manželů v exekuci* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 20. prosince 2018]. 51 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Renáta Šínová, Ph.D. Dostupné na <<https://theses.cz/id/zta188/>>.

⁴⁰ MACKOVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges, 2015, s. 45–46.

⁴¹ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 201–203.

⁴² VALENTA, Jan. *Manžel povinného v exekučním řízení*. [online]. pravniciradce.ihned.cz, 27. srpna 2008 [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <<https://pravniciradce.ihned.cz/c1-26786440-manzel-povinneho-v-exekucnim-řízení>>.

⁴³ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 201–202.

⁴⁴ § 44 odst. 3 písm. h) zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ § 262b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Manžel povinného, který tvrdí, že došlo k postihu jeho výlučného majetku nebo majetku náležejícího do SJM ve větší míře, než je připuštěno zákonem, je pak účastníkem až do okamžiku, kdy dojde k případnému zamítnutí jeho návrhu na (částečné) zastavení exekuce ze strany soudu⁴⁶, když účastenství manžela je omezeno jen na tu část řízení, ve které je postihována součást společného jmění manželů anebo v části postižení majetkových hodnot manžela povinného.⁴⁷

Manželu povinnému je tedy ze zákona zajištěna účast v řízení, s čímž souvisí odpovídající práva. Nedlužnému manželovi jsou tak kupříkladu doručovány veškeré písemnosti týkající se postiženého majetku patřícího do SJM a postupu v řízení. Dále může manžel povinného, shodně jako povinný, podat odvolání proti nařízenému výkonu rozhodnutí. Nedlužnému manželovi je též umožněno nahlížet do příslušné části exekučního spisu. Všechna tato práva jsou logickým důsledkem účasti manžela povinného⁴⁸, avšak pouze ve vztahu k majetku v SJM nebo jeho výlučnému majetku, proto mají tato práva v porovnání s právy povinného užší rozsah.

Dále je manžel povinného účastníkem řízením v tom rozsahu, v jakém jsou dotčena majetková práva, jež má společná s povinným dlužným manželem.

S touto úpravou já osobně souhlasím, když mám za to, že cílem právní úpravy bylo poskytnout manželovi povinného výhodnější postavení, je-li postihován majetek v SJM nebo jeho výlučný majetek, a z tohoto důvodu se mi omezení účastenství manžela povinného co do určité části jeví jako vhodné.

2.2 Jiné prostředky obrany a ochrany

V současné době, kdy bohužel stále častěji dochází k postižení majetku manžela povinného, který mnohdy ani nemá tušení o dluzech svého manžela, je namístě upozornit na prostředky ochrany a obrany manžela povinného, kterými se nedlužný manžel může takovému postihu svého majetku bránit.

Novela, provedená zákonem č. 139/2015 Sb., výrazně proměnila postavení manžela povinného v exekuci i v tom ohledu, že cílem zrušení § 267 odst. 2 OSŘ bylo

---

⁴⁶ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 201-202.

⁴⁷ ŠTEVČEK, Marek. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád II. Exekuční řád. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 376.

⁴⁸ VALENTA, Jan. *Manžel povinného v exekučním řízení*. [online]. *pravniradce.ihned.cz*, 27. srpna 2008 [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <<https://pravniradce.ihned.cz/c1-26786440-manzel-povinneho-v-exekucnim-rizeni>>.

manžela povinného zbavit možnosti bránit svůj výlučný majetek postižený v exekuci prostřednictvím vylučovací žaloby, a tím ho donutit k domáhání se obrany jinými způsoby, zejména návrhem na zastavení exekuce.⁴⁹ Komentářová literatura⁵⁰ pak podporuje závěr, že manžel povinného už po uvedené novele nemůže využít excindační žalobu, když touto novelou byl zrušen § 267 odst. 2 OSŘ, který manželu povinného umožňoval uplatnit vůči oprávněnému excindační žalobu, a manželu povinného bylo po novele přiznáno postavení účastníka řízení, čímž získal jiné možnosti obrany.

Ovšem lze se setkat i s opačným názorem, kdy např. Mgr. Juřátková a Mgr. Pinkavová mají za to, že nelze úplně vyloučit excindační žalobu jako procesní prostředek obrany nedlužného manžela. V ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ je totiž uvedeno, že manžel povinného „může“ podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, nikoli, že tak učinit musí, a to v situacích, kdy je exekučně postihován majetek v SJM nebo majetek nedlužného manžela povinného ve větším rozsahu než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li majetek postihnout vůbec.⁵¹ Autorky článku vidí využití návrhu na zastavení exekuce v situacích hypotetického vypořádání SJM, kdy manžel povinného vyslovením nesouhlasu vůči věřiteli ochrání svůj majetek, když dojde k omezení postižitelného majetku na hypotetický vypořádací podíl. Ovšem dojde-li postižení majetku nad rámce hypotetického vypořádacího podílu, pak se jedná o postih práva k majetku nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267 OSŘ), a tedy bude vhodné využít excindační žaloby.

Cílem novely provedené zákonem č. 139/2015 Sb., bylo proměnit postavení manžela povinného, dát mu odpovídající možnosti obrany, a tím posílit jeho postavení. Ač se na první pohled může jevit jako nelogické, aby manžel povinného, jakožto účastník řízení, měl k dispozici tytéž prostředky obrany, jakých mohou využít třetí osoby, možnost využití excindační žaloby vedle návrhu na zastavení exekuce by výrazně posílila jeho postavení, k čemuž koneckonců novela směřovala, a při postižení

---

⁴⁹ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 200,

⁵⁰ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 201

⁵¹ JUŘÁTKOVÁ, Petra, PINKAVOVÁ, Zdena. *Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva, část II.* [online]. *pravni prostor.cz*, 5. června 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/moznosti-obrany-tretich-osob-proti-neopravnenemu-zasahu-do-jejich-vlastnickeho-prava-cast-ii>>.

výlučného majetku manžela povinného dochází de facto k postižení majetku třetí osoby, tak jsem toho názoru, že manžel povinného může využít § 267 OSŘ.

2.2.1 Návrh na (částečné) zastavení exekuce

První možností, která se nabízí, a ke které směřovala novela č. 139/2015 Sb., je návrh na zastavení exekuce. Manžel povinného se může domáhat zastavení exekuce, je-li exekucí postihován majetek patřící do SJM, nebo majetek nedlužného manžela ve větším rozsahu, než je zákonem připuštěno, nebo nelze-li ho exekučně postihnout, a to do rozsahu neoprávněně postihovaného majetku. Manžel může návrh podat již přímo v rámci exekučního řízení, není nutné iniciovat samostatné soudní řízení, jak tomu bylo kdysi. Současně je zákonem stanovena povinnost poučení manžela povinného o tomto právu.⁵²

Návrh na zastavení exekuce může manžel povinného podat do 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu pro zastavení exekuce, kdy návrh se podává u exekutora, který vede exekuci.⁵³ V případě, že manžel povinného podá návrh na zastavení exekuce podle ustanovení § 262b OSŘ, rozhodne exekutor na základě písemných dokladů, a to i bez souhlasu oprávněného, do 15 dnů ode dne doručení návrhu. Pokud exekutor návrhu nevyhoví, postoupí jej i s exekučním spisem exekučnímu soudu.⁵⁴ Omezení rozhodování exekutora pouze na základě písemných listin by mělo pomoci zrychlení procesu o rozhodování o návrhu na zastavení exekuce.⁵⁵

V návrhu na zastavení exekuce je třeba vylíčit rozhodné skutečnosti, aby mohlo být posouzeno, zda byl návrh podán ve lhůtě. Neúplný, nesrozumitelný, opožděně podaný návrh, nebo návrh, ke kterému nejsou přiloženy potřebné listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu, exekutor odmítne. Proti tomuto rozhodnutí je odvolání

---

⁵² MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

⁵³ § 55 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁴ § 55 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.

přípustné. Po podání odvolání exekutor rozhodnutí zruší a věc je postoupena exekučnímu soudu.⁵⁶

2.2.2 Návrh na odklad exekuce

Dále, jak se někteří domnívají, by mohl manžel povinného využít návrhu na odklad exekuce, kdy tento může vhodně doplňovat návrh na zastavení exekuce, neboť návrh na zastavení exekuce nemá odkladný účinek. Jak ve svém článku⁵⁷ poznamenala Mgr. Rita Hrabalová, většina nedlužných manželů se mylně domnívá, že již podáním návrhu na zastavení exekuce nemůže dojít k samotnému provedení exekuce. S možností podání návrhu na odklad exekuce nejsou obeznámeni, a tak, pokud není exekuce odložena exekutorem nebo exekučním soudem, může soudní exekutor i přes podaný návrh na zastavení exekuce přistoupit k provedení exekuce a poté i k vyplacení takto vymožených plnění oprávněnému.

Opačného názoru jsou ovšem Kasíková s Kučerou, kteří v komentáři vyjádřili jasné stanovisko, kdy podle nich je k podání návrhu na odklad exekuce legitimován pouze povinný.⁵⁸

Praxe je však taková, že návrh na odklad exekuce manželé povinných běžně podávají a soudy o těchto návrzích bez problémů rozhodují. A já se domnívám, že toto je správné, neboť by bylo poněkud nelogické, aby manžel povinného nemohl návrh na odklad exekuce podat, když cílem zákonodárce bylo posílit postavení manžela povinného. Pak by si zamýšlený účel a faktická realizace odporovaly, když by manžel povinného návrh na odklad podat nemohl.

2.2.3 Vyškrtnutí věci ze soupisu dle ustanovení § 68 EŘ

Nastane-li situace, že je proveden soupis movitých věcí nebo jsou tyto věci zabavovány a do soupisu je zahrnuta i věc patřící osobě odlišné od povinného, má tato osoba možnost se bránit. Hned na místě může dotyčný prokázat své vlastnictví např. podstatnými listinami, a nedojde tak k sepsání věci, nebo lze později využít jiných

---

⁵⁶ § 55 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ HRABALOVÁ, Rita. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného, část II.* [online]. *pravni prostor.cz*, 30. srpna 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.pравниprostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekuce-spolecneho-jmeni-manzela-a-obrana-manzela-povinného-cast-ii>>.

⁵⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 378.

možností obrany,⁵⁹ jako je návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, který může podat ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci⁶⁰. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu lze podat u exekutora (toho, který věci zahrnul do soupisu) nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o soupisu. Opožděný návrh bude exekutorem odmítnut. Současně s podáním návrhu musí navrhovatel předložit listiny, které potvrzují jeho tvrzení.⁶¹ Soudní exekutor je povinen rozhodnout do 15 dnů od jeho doručení.⁶² Návrh dle ustanovení § 68 EŘ lze použít jen při postižení věci exekucí prodejem movité věci. Na nemovité věci se institut vyškrtnutí věci ze soupisu neuplatní, je třeba se vyloučení věci ze soupisu domáhat vylučovací žalobou. Jako příklad práva, jež nepřipouští exekuci, lze uvést vlastnické právo nebo právo držby, naopak práva zástavní nebo zadržovací takovým právem nejsou.⁶³

S ohledem na znění § 68 odst. 1 exekučního řádu, kde se uvádí že: „*ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci (dále jen „navrhovatel“)* může podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu...“⁶⁴, není podle mého názoru vyloučeno, aby tento návrh podal manžel povinného, neboť je-li postihován výlučný majetek nedlužného manžela, jedná se o osobu odlišnou od povinného, které svědčí právo k věci, které nepřipouští výkon rozhodnutí. Ke stejnému závěru patrně směřoval i úmysl zákonodárce, když v důvodové zprávě k novele č. 139/2015 Sb., je vyjádřen i záměr poskytnout manželovi povinného co možná nejrychlejší a neúčinnější ochranu.⁶⁵ Stejný názor zastává též Mgr. Rita Hrabalová, exekutorská koncipientka soudního exekutora JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D. Exekutorský úřad Praha 5, která v poznámkách pod čarou svého článku⁶⁶ uvádí, že: „*V rámci exekuce prodejem*

---

⁵⁹ AUTOR NEUVEDEN. 36. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba* [online]. ekcr.cz, nedatováno [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/870-36-navrh-na-vyskrtnuti-veci-ze-soupisu-a-vylucovací-zaloba?w=>>>.

⁶⁰ §68 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶¹ AUTOR NEUVEDEN. 36. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba* [online]. ekcr.cz, nedatováno [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/870-36-navrh-na-vyskrtnuti-veci-ze-soupisu-a-vylucovací-zaloba?w=>>>.

⁶² HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, poznámkové vydání s judikaturou*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Leges, 2013, s. 132.

⁶³ ŠIMKA, Karel. In Kasíková, Martina a kol. (ed). *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 487.

⁶⁴ §68 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>>>.

⁶⁶ HRABALOVÁ, Rita. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného, část II*. [online]. pravniprostor.cz, 30. srpna 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na

movitých věcí manželovi také náleží právo podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, avšak v případě neúspěšného návrhu a nemožnosti další obrany se jeví autorce návrh na částečné zastavení exekuce účelnější.“

2.2.4 Odvolání

Manžel povinného se též může bránit odvoláním. Odvolání je opravný prostředek, který mají k dispozici účastníci řízení, avšak nikoli třetí osoby. Odvolání je možné použít nejen v rámci výkonu rozhodnutí, ale také v rámci exekuce. Možnosti, proti jakému rozhodnutí lze podat odvolání, se liší podle toho, zda se jedná o režim výkonu rozhodnutí dle OSŘ nebo o exekuci podle EŘ.

Při výkonu rozhodnutí je možné podat odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.⁶⁷ Manžel povinného je oprávněn podat odvolání za předpokladu, že je usnesením postihován majetek v SJM, nebo jeho výlučný majetek, tedy jinými slovy – je-li účastníkem řízení. Odvolání je, z důvodu, že je první obranou povinného, ovládáno zásadou úplné apelace. Odvolatel je oprávněn uvádět nové skutečnosti a důkazy. Ale jen ty rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí.⁶⁸

Exekuční řád umožňuje podat odvolání proti rozhodnutí exekutora, s výjimkou rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (§ 68 odst. 2 a 3), rozhodnutí o exekučním příkazu, usnesení o změně nebo zrušení exekučního příkazu, nebo příkazu k úhradě nákladů exekuce⁶⁹ (zde jsou opravným prostředkem námitky)⁷⁰ Lhůta k podání odvolání činí 15 dnů.⁷¹ O odvolání podaném proti rozhodnutí soudního exekutora rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu je exekuční soud.

<<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekuce-spolecneho-jmeni-manzela-a-obrana-manzela-povinneho-cast-ii>>.

⁶⁷ §254 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 32-33.

⁶⁹ §55c odst.3 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ §88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ §55c odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

2.2.5 Ochrana dle ustanovení § 304b OSŘ

V případě exekuce příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu plyne procesní ochrana z ustanovení § 304b odst. 4 OSŘ, který říká, že: *„Je-li výkon rozhodnutí veden podle § 262a odst. 4, nevztahují se zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 na částku ve výši poloviny peněžních prostředků, které byly na účtu v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (...). Peněžní prostředky podle předchozí věty vyplatí peněžní ústav manželovi povinného na jeho žádost. O tom musí být manžel povinného při nařízení výkonu rozhodnutí poučen.“* Banka v okamžiku doručení exekučního příkazu arrestatoriem zablokuje polovinu prostředků na účtu, druhá polovina je připravena k vyplacení nedlužnému manželovi, požádá-li o to. Dalším ochranným prvkem je omezení arrestatoria co do výše odpovídající dvojnásobku životního minima podle § 304b OSŘ, které musí peněžní ústav povinnému, resp. manželu povinného na jeho žádost vyplatit.

2.3 Závěrem

S problémy se však potýká promítnutí účastenství manžela povinného do praxe. Jako příklad lze uvést podání námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. Dle ustanovení § 88 odst. 1 EŘ se příkaz k úhradě nákladů exekuce doručuje oprávněnému a povinnému. Ovšem s ohledem na skutečnost, že manžel povinného je účastníkem řízení, je-li postihován na majetek patřící do společného jmění manželů, nebo výlučný majetek manžela za podmínek uvedených v § 262a odst. 2 OSŘ, tak by měl být příkaz k úhradě nákladů exekuce doručován i manželovi povinného. Nicméně v praxi často nedochází k doručování příkazu k úhradě nákladů, ač by tomu tak být nemělo.

Aktivní legitimaci k podání námitek pak vedle oprávněného a povinného má i manžel povinného, je-li účastníkem řízení, ovšem častým nedoručováním příkazu k úhradě nákladů exekuce je tak ztěžována realizace tohoto práva manžela povinného.

3 Zákonné předpoklady využití možností ochrany hypotetického vypořádacího podílu

Z obecného principu postižení SJM pro účely úhrady pohledávky existují dvě výjimky:

1. Modifikace – postižení v rozsahu modifikace za zákonem stanovených podmínek

2. Postižení hypotetického vypořádacího podílu, a to buďto ex lege nebo na základě vyjádření nesouhlasu manžela. V tomto případě se jedná o situaci, kdy nedošlo k modifikaci SJM nebo není modifikace uplatňována.⁷²

Ochrana hypotetického vypořádacího podílu má význam v případě výlučného dluhu jednoho z manželů. K ochraně pak dochází vždy až ve fázi provedení výkonu rozhodnutí, resp. po vydání exekučního příkazu, když ochranu nelze reflektovat ve fázi nařízení výkonu rozhodnutí, jelikož soudu, případně soudnímu exekutorovi, nejsou známy skutečnosti relevantní pro posouzení výše vypořádacího podílu. Manžel povinného má právo na ochranu svého vypořádacího podílu, avšak soud čeká na jeho aktivní obranu v podobě návrhu na zastavení.⁷³

Ochrana hypotetického vypořádacího podílu (dále také jako „HVP“) ex lege v režimu § 732 NOZ v sobě zahrnuje dvě skupiny případů. První se vztahuje na dluh jen jednoho z manželů, který vznikl ještě před uzavřením manželství, povinnost manžela plnit výživné nebo dluh z protiprávního činu jen jednoho z manželů. Druhým případem je vznik dluhu proti vůli druhého manžela, projevil-li tento manžel nesouhlas vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl.⁷⁴

Pokud jde o první skupinu, ochranu HVP lze uplatnit bez dalšího, tedy pouze podáním návrhu na zastavení. Toto lze dovodit ze samotného znění ustanovení § 732 NOZ, když druhá věta uvádí výčet kategorií dluhů s odkazem na větu první slovy „*to platí i v případě.*“ Lze diskutovat o tom, jaký úmysl zákonodárce se skrývá za použitím spojení „*to platí*“. Jeden možný výklad je, že u takovýchto dluhů není třeba vyjádření nesouhlasu a ochrana hypotetického vypořádacího podílu je nedlužnému manželovi poskytnuta ze zákona. Druhá možnost pak představuje postup přesně opačný, kdy

---

⁷² ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

⁷³ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

⁷⁴ §732 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

i v případě dluhů, které nemohou být součástí SJM, je nezbytné projevit nesouhlas vůči věřitel, jinak může být majetek v SJM postihnut v plném rozsahu. Melzer, Tégl a Šínová mají za to, že používá-li zákon slovní spojení „to platí“, pak tím odkazuje nikoli na hypotézu právní normy, nýbrž na její dispozici. Druhá věta tak podle nich chrání manžela povinného bez toho, aniž by měl povinnost vyslovit proti uvedeným dluhům nesouhlas.⁷⁵ Argumentují tak jazykovým výkladem, ovšem naproti tomu Ústavní soud je toho názoru, že: „*Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu.*“⁷⁶ Nicméně možnost výkladu, že dlužník by byl povinen projevit nesouhlas i u dluhů, které nejsou, resp. se nemohou stát součástí SJM, lze považovat za nesmyslně přísnou až absurdní. Nadto nová právní úprava často trpí tím, že než se dostane do povědomí laiků, není jimi často reflektována a využívána, neboť přetrvávají zažitá stereotypy, kdy zvláště úprava SJM a jeho postižení je pak opředena mnoha mýty a nepravdami. A pak by tehdy, kdy by manžel povinného nebyl automaticky ze zákona chráněn v případech uvedených v § 732 NOZ, docházelo k postihu SJM v plném rozsahu jen proto, že druhý manžel si nebyl vědom nutnosti vyjádřit nesouhlas vůči věřiteli. Z tohoto důvodu lze možnost stanovující nutnost vyslovení nesouhlasu v případech dle § 732 NOZ, odmítnout.

Domnívám se, že zákonodárce zamýšlel co nejvíce ochránit nedlužného manžela, když výše uvedené dluhy jsou zcela mimo vůli nedlužného manžela. V případě dluhu vzniklého před uzavřením manželství totiž nemohl nedlužný manžel vznik takového dluhu nijak ovlivnit, v době sňatku už takový dluh existoval, stejně je tomu v případě výživného, a to nejen výživného nezletilého dítěte, ale i např. výživného rozvedeného manžela/manželky, kdy opět nedlužný manžel neměl žádný vliv na vznik dluhu, a nadto se jedná o plnění zákonné povinnosti. U dluhu z protiprávního činu taktéž není relevantní souhlas či nesouhlas nedlužného manžela, který opět neměl možnost ovlivnit vznik dluhu. Jako nejasnou lze však označit otázku použitelnosti tohoto ustanovení na případě smluvní, objektivní odpovědnosti a objektivní deliktní odpovědnosti. Skutkové podstaty deliktní objektivní odpovědnosti totiž zpravidla nevyžadují protiprávnost jednání odpovědné osoby, ovšem toto neznamená, že k protiprávnímu jednání nedošlo. Lze tak uzavřít, že větu druhou § 732 NOZ je třeba

---

⁷⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 530-531.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, bod IV/c

použít i na nepřevzaté dluhy z objektivní deliktní odpovědnosti, které nevyžadují porušení povinnosti, avšak v daném konkrétním případě k porušení zákonné povinnosti došlo.⁷⁷ Melzer, Tégl a Šínová pak mají za to, že: „...pokud zákonná úprava objektivní deliktní odpovědnosti nevyžaduje porušení právní povinnosti, a ani v konkrétním případě povinnost porušena nebyla, je třeba vůči věřiteli proti vzniku dluhu protestovat.“⁷⁸

V případě smluvní odpovědnosti se předpokládá porušení právní povinnosti smluvně převzaté. K omezení odpovědnosti je třeba, aby šlo o výhradní dluh jednoho z manželů. Dluhy, které jsou součástí SJM, mají povahu nedílu, což znamená, že ve vztahu mezi manželi není určen podíl na dluhu, a že zavinění jednoho manžela je přičítáno i manželu druhému. Jak dále uvádí Melzer, Tégl a Šínová: „...je-li porušena povinnost, která je součástí SJM, je i z toho vzniklá sankční povinnost společná...“⁷⁹ Jedná-li se však o následnou povinnost, která vznikla jen jednomu z manželů jako následek porušení jeho výhradní povinnosti, pak i tato následná povinnost je výhradní. K omezení odpovědnosti na vypořádací podíl je pak potřeba, aby druhý manžel protestoval. Druhý manžel může protestovat jak proti převzetí dluhu, tak i proti jednotlivým sekundárním povinnostem vzniklým z takového dluhu.⁸⁰

Ve větě druhé § 732 NOZ je vyjmenována většina dluhů, které není možné převzít, jelikož vznikají nezávisle na vůli dlužníka. Ustanovení se však již nevyjadřuje o dluhu vzniklém jen jednomu z manželů na základě objektivní odpovědnosti, které také vznikají nezávisle na vůli kteréhokoli z manželů. Tento problém řeší i Melzer, Tégl a Šínová, když tvrdí, že jelikož takový dluh není ve výčtu věty druhé uveden, je tak nutné s dluhem vznikajícím z objektivní odpovědnosti vyjádřit nesouhlas, jako by se jednalo o dluh převzatý. Nicméně zároveň upozorňují na to, že nevidí důvod, proč by měly být rozlišovány dluhy uvedené ve větě druhé § 732 NOZ a ostatní dluhy, které nelze převzít.⁸¹ Je třeba upozornit na skutečnost, že věta druhá § 732 NOZ je dílem poslaneckého pozměňovacího návrhu, které se ne vždy pyšní vysokou kvalitou.

---

⁷⁷ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 532.

⁷⁸ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 532.

⁷⁹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 533.

⁸⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 533.

⁸¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 531.

Zákonodárce v dané větě vyjmenovává drtivou většinu z množiny dluhů, avšak o zbývající podmnožině není ani zmínka. V souladu s účelem ustanovení lze proto mít za to, že zákonodárce menšinou množinu dluhů vyjmenovat opomněl, aniž by tak učinil záměrně. Proto jsem toho názoru, stejně jako autoři komentáře, že pro výše uvedené rozlišování není důvod.

Ovšem domnívám se, že tento výčet dluhů není úplný, když chybí pohledávky ze zákona mimo výživné – např. daňové nedoplatky, dluh na zdravotním či sociálním pojištění. Jedná se též o dluhy vzniklé ex lege, o nichž nedlužný manžel nemusí ani vědět.

V případě druhé skupiny dluhů dle §732 NOZ může formulace ustanovení navádět k domněnce, že samotný vznik dluhu musel být v rozporu s vůlí druhého manžela, takový závěr by však odporoval druhé části věty první, podle níž má druhý manžel projevit nesouhlas vůči věřiteli poté „*co se o dluhu dozvěděl*“. Z uvedeného tak plyne, že druhý manžel nemusí o dluhu v době jeho vzniku vůbec vědět. Svou zápornou vůli může druhý manžel projevit i později. Pokud druhý manžel souhlas vysloví při vzniku dluhu, stává se takový dluh dluhem společným dle § 710 NOZ, přičemž souhlas může být dán jak výslovně, tak konkludentně.⁸² Pokud se manžel o vzniku dluhu dozví až po jeho vzniku, a vysloví s ním následný souhlas, pak jde o projevení souhlasu s dluhem samotným, nikoli však se skutečností jeho vzniku. Takový dluh pak není dluhem společným dle § 710 NOZ. Ve světle komentovaného ustanovení se na něj nahlíží stejně, jako v případě předběžného souhlasu, kdy dle názorů Melzera, Tégl a Šínové se pak manžel nemůže úspěšně dovolávat omezení odpovědnosti na vypořádací podíl dle § 732 NOZ.⁸³

Samotný fakt, že dluh vznikl proti vůli druhého manžela, nestačí. Ustanovení § 732 NOZ vyžaduje, aby manžel vyslovil nesouhlas. Melzer, Tégl a Šínová definují projevení nesouhlasu (protest) jako „*neformální právní jednání adresované věřiteli, jehož obsahem je vyjádření vůle nebýt tímto dluhem vázán*“.⁸⁴ Podle uvedené trojice autorů ani není třeba, aby byl v nesouhlasu dluh konkrétně určen, kdy podle jejich názoru postačuje vyslovení nesouhlasu s jednáním manžela, které ke vzniku dluhu

---

⁸² MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 533.

⁸³ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 534.

⁸⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 534.

vedlo. Protest nemusí být výslovným právním jednáním, důležité je, že je z něj věřiteli zřejmá vůle druhého manžela. Takovou vůli lze dovodit i z jiných právních jednání, v nichž je implicitně obsažena.⁸⁵

Ustanovení předepisuje, aby protest směřoval „*vůči věřiteli*“. Tato podmínka je splněna nejen tehdy, je-li právní jednání adresováno konkrétně danému věřiteli, ale také v případě, že je jednání adresováno obecně, okruhu věřitelů bez určení konkrétní osoby (např. dohoda o zúžení SJM, již dojde k vyčlenění některých dluhů jako dluhů výhradních), dojde-li tento projev vůle do jejich sféry vlivu, popř. je-li ex lege předpokládána jejich známost. Manžel musí nesouhlas vyjádřit bez zbytečného odkladu poté, co se nedlužný manžel o dluhu dozvědět. Tímto je stanovena nejzazší lhůta, nesouhlas může být projev i předem. Tato lhůta je lhůtou subjektivní, která je závislá na nabytí vědomosti o dluhu, dle § 4 odst. 2 NOZ však postačí i nevědomost vzniklá v důsledku hrubé nedbalosti.⁸⁶

V praxi se často stává, že nedlužný manžel po doručení exekučního příkazu vyjádří nesouhlas vůči exekutorovi. Někteří exekutoři a věřitelé jsou toho názoru, že takový nesouhlas nesplňuje podmínky ustanovení § 732 NOZ, když není projev vůči věřiteli. S tím Melzer, Tégl a Šínová nesouhlasí, kdy podle nich je třeba takto na takto vyslovený nesouhlas nahlížet jako na hmotněprávní jednání učiněné v průběhu soudního řízení dle ustanovení § 41 odst. 3 věta první OSŘ, které stanovuje, že: „*Hmotněprávní jednání účastníka učiněné vůči soudu je účinné také vůči ostatním účastníkům, avšak teprve od okamžiku, kdy se o něm v řízení dozvěděli.*“ Dodržení lhůty („*bez zbytečného odkladu*“) bude posuzováno s ohledem na okolnosti konkrétního případu, tzn. k okamžiku, kdy se věřitel od exekutora o vyslovení nesouhlasu dozvěděl. Melzer, Tégl a Šínová ještě poznamenávají, že exekutor by měl věřitele o vyslovení nesouhlasu informovat, nicméně věřitel se o protestu může dozvědět i dříve - např. nahlédnutím do spisu.⁸⁷

Za zmínku jistě stojí fakt, že zákon při rozlišování dluhů v ustanovení § 732 NOZ užívá časové hledisko. Došlo-li ke vzniku dluhu před uzavřením manželství, nezáleží

---

⁸⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 534.

⁸⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 534-535.

⁸⁷ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 535.

na povaze dluhu, ale pouze na tom, kdy vznikl.⁸⁸ V případě dluhů vzniklých za trvání manželství se musí jednat o dluhy, které jsou dluhem jen jednoho z manželů a nejsou tak součástí SJM. U výlučných dluhů vzniklých přes nesouhlas druhého manžela je pak dále rozhodující, zda takový dluh vznikl za trvání manželství⁸⁹, v případě dluhů z povinnosti plnit výživné se může jednat o povinnost vzniklou před i po uzavření manželství⁹⁰ a pokud jde o dluh z protiprávního činu je rozhodující povaha dluhu, a nikoli okamžik jeho vzniku.⁹¹

3.1 Podstata hypotetického vypořádacího podílu

Jednou z mnoha otázek, které v souvislosti s postižením hypotetického vypořádacího podílu vyvstávají je, zda při hypotetickém vypořádání SJM budou mezi manžele rozděleny jednotlivé věci patřící do SJM, nebo zda má být HVP určen jako celek, resp. určena pouze výše podílu na hypoteticky vypořádaném SJM.⁹²

V § 732 NOZ je pak odkazováno na § 742 NOZ, ve kterém je upravena jen výše podílu, nikoli však další pravidla pro rozdělení jednotlivých věcí mezi manžele. Nelze zapomínat na to, že vypořádání je pouze hypotetické a nedochází tak k zániku SJM⁹³ (na rozdíl od situace při prohlášení konkurzu).⁹⁴ To má za následek, že manželům je zachováno vlastnické právo ke všem věcem, jež jsou součástí SJM, a to i v průběhu exekuce, kdy je manžel omezen právem druhého manžela a působením generálního a speciálního inhibitoria.⁹⁵

Melzer, Tégl a Šínová pak s ohledem na výše uvedené uzavírají, že hypotetický vypořádací podíl má být určen jako podíl na SJM jako celku, ne v podobě konkrétních

---

⁸⁸ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 293.

⁸⁹ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 291.

⁹⁰ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.292.

⁹¹ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 292-293.

⁹² MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 536.

⁹³ Na tezi, že SJM při hypotetickém vypořádání dle § 732 OZ nezaniká, se komentářová literatura shoduje. Srovnej MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 535.

⁹⁴ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 291.

⁹⁴ § 268 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁵ § 44a a § 47 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

věcí, neboť účelem § 732 NOZ je ochrana hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela na straně jedné, při současné ochraně věřitele na straně druhé. Neodpovídá tak smyslu a účelu tohoto ustanovení, aby měl nedlužný manžel označit konkrétní majetkové hodnoty, které nemají být použity pro uspokojení oprávněného.⁹⁶ Stejného názoru je i Juřátková, která uvádí, že: „*Základem hypotetického vypořádávání není určení, či je židle nebo stůl, nýbrž určení hodnoty určitého (zpravidla ne veškerého) majetku náležejícího do společného jmění manželů s pomocí pravidel obsažených v ustanovení § 742 OZ a dále vymezení, jaká výše z této hodnoty připadá na dlužného manžela.*“⁹⁷

Určení konkrétního majetku, který nebude předmětem exekuce, a bude chráněn jako hypotetický vypořádací podíl, leží pak na bedrech exekutora nebo soudu.⁹⁸

Dle Juřátkové se rozsah hypoteticky vypořádaného SJM pak bude určovat dle právní úpravy účinné v okamžiku uzavření manželství, naopak samotné hypotetické vypořádání se provede ke dni, k němuž se nedlužný manžel stal účastníkem exekučního (vykonávacího) řízení, nikoli ke dni, kdy vyslovil nesouhlas s dluhem druhého manžela nebo ke dni vypořádávání.⁹⁹

Ovšem v návaznosti na stanovení výše podílu na hypoteticky vypořádaném SJM vyvstávají další otázky, a sice jak má být podíl určen, tedy zda procentuálně nebo jako určitá částka, je pro určení této hranice rozhodující cena obvyklá, nebo cena, za kterou se majetek podařilo prodat?

Melzer, Tégl a Šínová uvádějí, že: „*při určení výše hypotetického vypořádacího podílu vychází soud nebo soudní exekutor z ocenění SJM pro účely výkonu rozhodnutí (exekuce).*“¹⁰⁰ Nejprve je třeba určit rozsah podílu nedlužného manžela v procentech (při paritě 50 %), podle hodnoty SJM se pak určuje výše hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela povinného.¹⁰¹

---

⁹⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 524.

⁹⁷ JURÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, roč. 24, č. 4, s.579.

⁹⁸ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 524.

⁹⁹ JURÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, roč. 24, č. 4, s.579.

¹⁰⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 524.

¹⁰¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 524.

Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu je při vypořádávání jednotlivých věcí třeba vycházet ze stavu ke dni zániku SJM, avšak současně z cen platných v době provádění vypořádání. Podkladem pro vypořádání je pak obecná cena, tj. cena obvyklá v daném místě v době rozhodování, která vyjadřuje aktuální tržní hodnotu věci – tzv. cena tržní, jež odpovídá nabídce a poptávce v daném čase a místě.¹⁰² Tj. pokud budeme tato pravidla aplikovat na námi sledovanou situaci, pak by se mělo při určení HVP vycházet ze stavu SJM ke dni určení HVP a z cen platných v době provádění vypořádání. Složitost situace však velmi komplikuje skutečnost, že jde o exekuční postižení majetku a v jeho rámci je určení ceny postižovaného majetku komplikované možností zcela odlišné výše, za níž bude věc v rámci exekuce následně skutečně prodána.

Melzer, Tégl a Šínová upozorňují, že při určení hodnoty hypotetického vypořádacího podílu nelze vycházet buďto pouze z procentního vyjádření podílu, ani z hodnoty majetku, kdy je podle jejich názoru nezbytné oba přístupy kombinovat.¹⁰³ Pro ilustraci uvádějí tento příklad: „SJM tvoří nemovitá věc v hodnotě 2 000 000 Kč a osobní automobil v hodnotě 1 000 000 Kč. Výkonem rozhodnutí bylo postiženo osobní vozidlo. Mezi manželi není důvod pro disparitu, každý z nich by tedy měl mít nárok na podíl 50 %. Jako výši vypořádacího podílu tedy nastavíme částku 1 500 000 Kč. Na základě tohoto pak můžeme vyhodnotit, že postižený osobní automobil stále spadá do hodnoty 1 500 000 Kč, tj. do hodnoty podílu dlužného manžela a pro ochranu vypořádacího podílu nedlužného manžela není prostor.“¹⁰⁴ Jak však bylo výše naznačeno, hodnota hypotetického vypořádacího podílu se může v průběhu exekučního řízení měnit. Její výši tak může ovlivnit jednak průběh exekuce, ale také samotné zpeněžení společného majetku. Pokud tak bude majetek prodán za nižší hodnotu, než byla cena stanovená v exekuci, pak dojde ke snížení podílu nedlužného manžela odpovídajícím způsobem. Totéž platí i opačně neboli pokud bude majetek prodán za vyšší cenu, zvýší se podíl jak dlužného, tak nedlužného manžela.¹⁰⁵ Tyto aspekty pak tvoří důvody, pro které je praktická realizace nedlužného manžela mimořádně složitá.

---

¹⁰² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2433/99 a zde citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 1998, sp. zn. 2 Cdon 425/96

¹⁰³ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 524–525.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 525.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 525.

3.2 Určení hypotetického vypořádacího podílu

Problematikou určení hypotetického vypořádacího podílu jako podílu na majetku v SJM se zabývají Melzer, Tégl, Šínová také ve svém společném článku publikovaném v *Právních rozhledech*, kde uvádějí, že pokud se neprokáže něco jiného, popř. neprokáže-li nedlužný manžel skutečnosti, které by prokazoval při vypořádání SJM v důsledku jeho zrušení či zániku (např. majetek v SJM byl pořízen z jeho výlučného majetku, postih majetku by byl v rozporu s potřebami nezaopatřených dětí, nebo že z majetku v SJM již byly v předchozí exekuci dluhy manžela uhrazeny, čímž došlo k vyčerpání hypotetického vypořádacího podílu), dojde pak k uplatnění zásady dle ustanovení § 742 odst. 1 písm. a) NOZ, a sice že (hypotetické) podíly obou manželů jsou shodně velké.¹⁰⁶ Melzer, Tégl a Šínová jsou toho názoru, že pokud není dán důvod pro disparitu, pak je obrana nedlužného manžela cílena k ochraně poloviny SJM, kdy hypotetické vypořádání se provádí jako kvantitativní, nikoli kvalitativní a nepřirazují se tak každému z manželů jednotlivé součásti SJM.¹⁰⁷

Ovšem existují i situace, kdy je důvod pro disparitu dán. Hypotetické vypořádání se v souladu s § 732 NOZ děje dle pravidel uvedených v § 742 NOZ, a tak by měl být brán zřetel na potřeby nezaopatřených dětí, podíl manžela na péči o rodinu, jeho zásluhu na nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do SJM, nebo kompenzaci vynaložených prostředků z výhradního majetku na majetek v SJM.¹⁰⁸ Soud (v případě hypotetického vypořádání pak i soudní exekutor) se má při vypořádání řídit pravidly uvedenými v ustanovení § 742 odst. 1 NOZ, kdy z dikce zákona plyne, že působení většiny těchto pravidel nastává ze zákona, automaticky, výjimkou je pak ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) NOZ, které je vázáno na iniciativu oprávněného.¹⁰⁹ S ohledem na uvedené mám pak za to, že v případě hypotetického vypořádání bude iniciativa v případě § 742 odst. 1 písm. c) NOZ v rukou nedlužného manžela. Dále se domnívám, že důvody pro disparitu bude nedlužný manžel uvádět a prokazovat při vyslovení nesouhlasu dle § 732 NOZ, popř. v návrhu na zastavení exekuce.

¹⁰⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 655.

¹⁰⁷ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 524.

¹⁰⁸ §742 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ PSUTKA, Jindřich. In Hrušáková, Milana a kol.(ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 372.

3.3 Ochrana hypotetického vypořádacího podílu v praktické realizaci

a) Výkon rozhodnutí

Výkon rozhodnutí je prováděn příkázáním pohledávky z účtu. Prostředky spadající do SJM jsou uloženy na tomto účtu, jiné prostředky do SJM nespádají. Nyní se podívejme na jednotlivé varianty:

(1) Není důvod pro disparitu, hypotetický vypořádací podíl tak činí 50 %, přičemž jeho ochrana bude realizována postupem podle § 304b OSŘ. Nedlužný manžel si může z účtu vybrat ½ prostředků, a tím bude z hlediska své ochrany „uspokojen“.

(2) Na účtu je částka X, jiný majetek v SJM není, je důvod pro disparitu, nedlužný manžel má podíl 80 %, ½ prostředků (tedy 50 % z těchto 80 %) si vybere v rámci ochrany poskytované dle § 304b odst. 4 OSŘ, zbylých třicet procent si nedlužný manžel může ochránit podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí.

(3) V případě, že je opět důvod pro disparitu, avšak podíl nedlužného manžela činí 20 %, a 50 % z těchto 20 % si nedlužný manžel vybral z účtu, se teď nabízí otázka, jak má reagovat věřitel. Na tuto otázku v současné době právní praxe odpověď neposkytuje, možností, jak postupovat, je však postižení pohledávky majetkového společenství (SJM) za nedlužným manželem, kdy majetkové společenství představuje i dlužný manžel.¹¹⁰

b) Postižení čtyř věcí čtyřmi exekučními příkazy.

V této modelové situaci, kdy není důvod pro disparitu, pak vyvstává otázka, zda nedlužný manžel může chtít zastavit exekuci co do jednotlivých exekučních příkazů, nebo má nárok na výtěžek z prodeje. Situaci ovšem komplikuje princip proporcionality, když pokud by postižení všech věcí bylo v rozporu s tímto principem, pak nelze zastavit výkon rozhodnutí co do jednotlivých věcí. Další problém představuje samotný nárok na výtěžek. Pokud má mít nedlužný manžel nárok na výtěžek, už není na místě zastavovat výkon rozhodnutí, ale spíše přihlásit pohledávku na ochranu SJM do rozvrhu výtěžku.

c) Exekuce dle EŘ

---

¹¹⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 18, s. 622.

Exekuce umožňuje řešit zastavení flexibilněji, když je možné exekuci zastavit co do jednotlivých exekučních příkazů. Např. exekucí je postiženo 5 nemovitých věcí, každá v hodnotě 2.000.000,-Kč, celková výše SJM tak činí 10.000.000,- Kč. Nedlužný manžel v rámci zastavení exekuce prokáže, že jeho hypotetický vypořádací podíl je 60 %. Exekuci je možné zastavit i co do prodeje tří nemovitých věcí¹¹¹, určení konkrétních majetkových kusů, na kterých exekuce nebude provedena z důvodu ochrany HVP, je na exekutorovi, resp. soudu¹¹². Návrh na zastavení by měl směřovat k ochraně hypotetického vypořádacího podílu jako celku, za současného zohlednění principu proporcionality.¹¹³ Nutno ovšem podotknout, že exekutor může tvrdit, že exekuci nezastaví co do jednotlivých příkazů, neboť neví, za jakou částku budou nemovitosti prodány.

Problémem vznikajícím v praxi však je, zatímco HVP je určován jako podíl na SJM, tak výkon rozhodnutí funguje na principu postižení konkrétního majetku, a stejně tak exekuce postihuje majetek v podobě jednotlivých exekučních příkazů jako celek. Procesní obrana nedlužného manžela se tak rozpadá do dvou oblastí. V případě, že bude výkonem rozhodnutí postižen majetek, který nepřekračuje hypotetický vypořádací podíl, je návrh na zastavení zamítnut. Postihuje-li výkon rozhodnutí majetek, který zasahuje i do vypořádacího podílu nedlužného manžela povinného, řešení se znovu větví, kdy konkrétně mohou nastat dvě varianty. V případě první varianty je výkonem rozhodnutí zasahováno do hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela, avšak po určení rozsahu tohoto podílu lze určit konkrétní majetkové hodnoty, které výkonem rozhodnutí postiženy nebudou. Toto určení je, jak jsem již uvedla výše, na soudu. Opět je na místě situaci demonstrovat na příkladu, který uvedli Melzer, Tégl a Šínová, a který je použitelný jak pro výkon rozhodnutí, tak pro exekuci dle EŘ, když ta vychází ze stejných předpokladů jako výkon rozhodnutí¹¹⁴:
„Výkon rozhodnutí byl nařízen prodejem dvou nemovitých věcí, jedné v hodnotě 3 000 000 Kč, druhé v hodnotě 5 000 000 Kč. SJM je tvořeno pouze těmito nemovitými věcmi, vypořádací podíl nedlužného manžela činí 25 %, tj. je v hodnotě 2 000 000 Kč.

---

¹¹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

¹¹² MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 524.

¹¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

¹¹⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 526.

Dluh povinného činí 4 000 000 Kč. S přihlédnutím k principu proporcionality může soud dospět k závěru, že pro dosažení účelu výkonu rozhodnutí postačí toliko prodej nemovité věci v hodnotě 5 000 000 Kč a v rámci hypotetického vypořádacího podílu ochrání nedlužný manžel ve prospěch majetkového společenství manželů nemovitou věc v hodnotě 3 000 000 Kč. V takovém případě soud na základě návrhu na zastaví výkon rozhodnutí podaného nedlužným manželem zastaví výkon ohledně této nemovité věci.“¹¹⁵

V praxi je nejnepříjemnější variantou, kdy při ochraně hypotetického vypořádacího podílu nedlužného manžela je možné určit „podíl, který má být ve prospěch majetkového společenství manželů (ochrana nedlužného manžela je činěna ve prospěch stále existujícího SJM) vyplacen z výtěžku prodeje společného majetku.“¹¹⁶ Tento postup se typicky použije v případě prodeje společných věcí, u nichž není možné určit konkrétní podíl nedlužného manžela pomocí zastavení exekuce co do konkrétních věcí. Tuto situaci lze opět ilustrovat na příkladu, který uvádí Šínová a v němž vysvětluje, že je-li např. v SJM pouze nemovitá věc v hodnotě 2 000 000 Kč, pohledávka je ve stejné výši a současně není důvod pro disparitu, tak manžel povinného má právo na ochranu hypotetického vypořádacího podílu, kdy tento činí 50 % z celkové částky, ovšem manžel návrh na zastavení podává co do výše hypotetického vypořádacího podílu, kdy pak 50 % majetku nemůže být použito k úhradě dluhu povinného, ovšem nelze chránit nedlužného manžela vyloučením poloviny této nemovité věci. V případě skutečného vypořádání by bylo možné ochránit i spoluvlastnický podíl o velikosti ideální $\frac{1}{2}$, to zde však není možné, neboť SJM není ve skutečnosti vypořádáváno, chráněn je pouze hypotetický vypořádací podíl. Pouze teoretické vypořádání SJM má za následek, že ona $\frac{1}{2}$ majetku právně neexistuje, a navíc tento podíl zůstává stále součástí SJM. Problémem také je, ke kterému okamžiku, a jak má být určena hodnota nemovité věci. Jistě, je možné využít znaleckého posudku, avšak něco jiného je cena určená znalcem, a něco jiného pak cena, za kterou se nemovitá věc skutečně prodá. Šínová se domnívá, že v praxi dojde k tomu, že: *„Manželu povinného vznikne právo na ochranu majetkové hodnoty odpovídající jeho hypotetickému vypořádacímu podílu.“* – jinými slovy má nedlužný

---

¹¹⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 525.

¹¹⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 526.

manžel nárok na vyplacení rozdílu výtěžku prodeje. Není totiž možné zastavit exekuci co do podílu o velikosti $\frac{1}{2}$ na nemovité věci, neboť tento podíl reálně neexistuje. Podstatou ochrany má být zákaz úhrady poloviny částky získané výkonem rozhodnutí na úhradu dluhu nedlužného manžela, neboť se již jedná o hypotetický vypořádací podíl nedlužného manžela. Vzniká tak pohledávka nedlužného manžela na ochranu SJM. Nedlužný manžel tak musí počítat s prodejem nemovité věci, kdy manžel má fakticky právo na podíl z výtěžku prodeje.¹¹⁷ V našem modelovém příkladu tedy ideálně na 1.000.000,- Kč z hodnoty nemovité věci, respektive na částku, která bude představovat polovinu výtěžku prodeje.

Ovšem za touto hmotněprávní úpravou značně pokulhává, ba zcela selhává, úprava procesněprávní. Nedlužný manžel má jedinou možnost obrany, a tou je návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Tato úprava však není vhodná, jako správné se jeví zakotvení práva nedlužného manžela na vyplacení odpovídajícího výtěžku z prodeje společné věci ve prospěch majetkového společenství manželů. Taková úprava ovšem zatím chybí. Soud je pak nucen k vytvoření krkolomně formulovaného rozhodnutí, např. takto: „*Soud zastavuje výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci .....k uspokojení pohledávky oprávněného .....za věřitelem ..... vedený pod sp. zn. ....co do uspokojení pohledávky oprávněného částkou odpovídající polovině výtěžku prodeje nemovité věci.*“¹¹⁸ Toto rozhodnutí pak musí vydat, protože návrhem na zastavení exekuce co do prodeje domu, je tento prodej fakticky paralyzován.

Třetí skupinou případů jsou ty, kdy výkonem rozhodnutí je postihován pouze majetek, který lze zařadit do hypotetického vypořádacího podílu. Tato situace nastává výjimečně, pokud hypotetický vypořádací podíl nedlužného manžela činí 100 % např. z důvodu uhrazení předcházejících dluhů dlužného manžela. V tomto případě nedlužný manžel může požadovat zastavení výkonu rozhodnutí jako celku.¹¹⁹

---

¹¹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

¹¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.

¹¹⁹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 526.

3.4 Opakované hypotetické vypořádání

Ustanovení § 732 NOZ způsobuje omezení odpovědnosti, tedy věřitel může postihnout SJM jen do výše, již by představoval podíl dlužného manžela v případě zrušení a vypořádání SJM dle § 742 NOZ. SJM tak lze postihnout jen do výše „vypořadacího podílu“ dlužného manžela.¹²⁰ Věřitele pak lze uspokojit pouze z hodnoty majetku, který by připadl dlužnému manželovi. SJM pak poté, co je věřitel z vypořadacího podílu uspokojen, nezaniká. Část, která zbyla a zůstala nepostižená, je i nadále součástí SJM. Často je tak namítáno, že nedlužnému manželovi není poskytována vlastně žádná ochrana, neboť po postižení poloviny se objeví další věřitel, opět dojde k postižení poloviny, a znovu a znovu, až ze SJM nezůstane téměř nic. Ovšem takové námitky jsou neopodstatněné. Objeví-li se další věřitel, musí být SJM opět vypořádáno dle § 742 NOZ, což ovšem znamená, že musí být zohledněno to, co bylo ze společného majetku vynaloženo na výhradní majetek jednoho z manželů. Dle Melzera, Tégl a Šínové je pak třeba toto pravidlo aplikovat nejen na „majetek“, ale na všechny případy, v nichž bylo něco vynaloženo ze společného majetku na výhradní jmění, tj. i na úhradu výhradních dluhů jednoho z manželů. Je pak povinností soudu zohlednit, že jedna polovina majetku ze SJM již byla použita na úhradu výhradních dluhů jednoho z manželů, a při vypořádání takového SJM by pak veškerý majetek náležející do SJM měl připadnout nedlužnému manželovi. Vypořadací podíl dlužného manžela tedy může být „prázdný“, věřitelé se z něj nebudou moci uspokojit. Pokud by do SJM majetek přibyl, dalším věřitelem by mohla být postižena ta část, který by dle pravidel pro vypořádání připadla dlužnému manželovi.¹²¹

3.5 Závěrem

Osobně považuji současnou hmotněprávní úpravu odpovědnosti za výlučný dluh jednoho z manželů za správnou, když chrání věřitele, jemuž dává možnost uspokojit se i z majetku v SJM, přestože dluh vznikl před uzavřením manželství,

---

¹²⁰ §732 a § 742 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 535–536.

a současně poskytuje ochranu i nedlužnému manželovi omezením postihu SJM na hypotetický vypořádací podíl.

Přestože se právní úprava potýká s nedokonalostmi, kdy procesní úprava zaostává za tou hmotněprávní, která i sama čelí některým problémům, jako je např. otázka faktického vymezení rozsahu zastavení nebo nerovnost mezi postavením nedlužného manžela ve srovnání s jinými osobami při možnostech zastavení exekuce, mám za to, že základní koncepce úpravy představuje krok správným směrem.

Závěr

Cílem této práce bylo posoudit platnou a účinnou právní úpravu možností postižení SJM v exekuci a postavení manžela povinného v exekučním řízení a zhodnotit efektivitu právních prostředků chránících manžela povinného v exekučním řízení. Jedná se o velmi citlivé, ba až kontroverzní téma, když při exekučním postižení SJM dochází často k postihu prostředků, které jsou rovněž ve vlastnictví nedlužného manžela, přičemž nedlužný manžel se mnohdy o vzniklém dluhu dozvídá až od exekutora. U laické veřejnosti je tak téma postihu SJM v exekuci předmětem ostré kritiky, nicméně ani odborníci nezastávají jednotný názor. Otázka postihu SJM prodělala v posledních letech několik změn, nejen v důsledku nabytí účinnosti nového občanského zákoníku a následné harmonizaci procesního práva, k významné novelizaci většího rozsahu, a především dosahu došlo zákonem č. 139/2015 Sb., který do právní úpravy postavení nedlužného manžela výrazně zasáhl. Tato změna však přinesla též mnoho otázek a nejasností, když v případě postihu majetku nedlužného manžela dochází de facto k postihu majetku třetí osoby, avšak nedlužný manžel má postavení účastníka řízení, a vzniká tak neodůvodněná nerovnost ve srovnání s jinými osobami.

Práce je rozdělena do třech hlavních kapitol, v první kapitole se zabývám stěžejními právními úpravami manželského majetkového práva na našem území, kdy kladu důraz na zjištění možnosti a případné míry postihu majetkového společenství manželů pro výlučný dluh jen jednoho z manželů. Zkoumáním právních úprav pak lze dojít k zajímavému závěru, že v minulosti byla právní úprava postihu SJM pro dluh jen jednoho z manželů nastavena buď jako postih „všeho“, nebo postih „ničeho“, teprve až s účinností nového občanského zákoníku byl zaveden systém vyvažující práva věřitele a nedlužného manžela. V další podkapitole se věnuji možným variantám postihu SJM dle aktuálně platné a účinné právní úpravy, což je podstatné pro další práci, zejména pak ve spojení s problematikou účastenství manžela povinného. V rámci první kapitoly je zahrnuta též podkapitola týkající se ústavních principů ochrany manžela povinného, ve které nastiňuji základní ústavní principy exekučního řízení a ochrany nedlužného manžela, jako např. princip ochrany práv, možnost domáhat se ochrany svých práv u soudu, apod. Opomenuta není ani Listina základních práv a svobod, která představuje ve vztahu k ústavním principům ochrany nedlužného manžela klíčový ústavněprávní

pramen, když samotná ústava ani ústavní zákony výslovnou ochranu nedlužnému manželovi neposkytují.

Druhá kapitola je věnována problematice účastenství manžela povinného v exekučním řízení, kdy na úvod kapitoly uvádím přehled změn, které účastenství manžela povinného v posledních letech prodělo. Stranou pak nezůstala ani otázka právní úpravy postižení mzdy a pohledávky z účtu manžela povinného, která s účastenstvím manžela povinného též souvisí. Možnost postihnout mzdu či jiný příjem manžela povinného byla do právního řádu zakotvena novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., což bylo výraznou změnou oproti minulosti, kdy nebylo možné vést exekuci příkázáním z účtu, jehož majitelem je manžel povinného, ani srážkami ze mzdy manžela povinného, směřuje-li exekuce jen proti povinnému, když tyto pohledávky nespádaly do společného jmění manželů. Nicméně časem se rozsah způsobů provedení exekuce dle § 262a odst.2 OSŘ stal pro svoji přílišnou přísnost terčem kritiky, a tak novela provedená zákonem č. 139/2015 Sb., omezila způsoby provádění exekuce na postih pohledávky z manželova účtu. Aktuálně je tak dle § 42 odst. 4 EŘ možné vést exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu, pokud jde o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů.

V následující podkapitole se pak věnuji platné a účinné úpravě účastenství manžela povinného, což je klíčové pro ochranu hypotetického vypořádacího podílu. Po novele provedené zákonem č. 139/2015 Sb., se manžel povinného stal „plnohodnotným“ účastníkem řízení v případě postihu jeho výlučného majetku, majetku patřícího do SJM, a to i tehdy, kdy SJM dosud nevzniklo, avšak jeho vznik byl smluvně vyhrazen ke dni zániku manželství, nebo došlo-li ke smluvnímu zúžení rozsahu SJM co do postižených věcí či práv. Manžel povinného je dále účastníkem v případě postihu zaniklého SJM. Manžel povinného má pak jako účastník řízení k dispozici jiné prostředky obrany a ochrany, než jaké vložil zákonodárce do rukou třetím osobám. Zásadní problém postihu SJM pro dluh jednoho z manželů tkví v tom, že dochází k postihu majetku nedlužného manžela, který není možné od masy SJM oddělit. Otázkou pak i nadále zůstává, proč zákonodárce přiřkl manželovi povinného postavení účastníka řízení i při postižení jeho výlučného majetku, když se tak de facto jedná o majetek třetí osoby, jelikož výlučný majetek manžela povinného není součástí SJM. Lze se domnívat, že to má dopadat především na případy postižení pohledávky

manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, takové omezení však zákon neobsahuje.

Poslední část druhé kapitoly je věnována dalším prostředkům obrany a ochrany, kterými se nedlužný manžel může bránit postihu svého majetku. Diskutovaným tématem bez jasného závěru je (ne)možnost využití vylučovací žaloby, když zákonodárce novelou provedenou zákonem č. 139/2015 Sb., zamýšlel změnit postavení manžela povinného, a tím mu do rukou dát odpovídající možnosti ochrany, tedy zbavit ho možnosti využít excindační žaloby, ovšem lze se setkat i s názorem, že za určitých podmínek najde své uplatnění i vylučovací žaloba. Faktem je, že cílem výše uvedené novely bylo posílit postavení manžela povinného, k čemuž by umožněním využití excindační žaloby vedle návrhu na zastavení exekuce došlo. A jelikož při postižení výlučného majetku nedlužného manžela de facto dochází k postižení majetku třetí osoby, tak mám za to, že by nedlužný manžel měl mít možnost využít § 267 OSŘ.

V třetí kapitole se dopodrobna zabývám předpoklady využití ochrany hypotetického vypořádacího podílu, když postižení HVP představuje jednu ze dvou výjimek z obecného principu postižení SJM. Ochrana HVP pak nachází uplatnění v případě výlučného dluhu jednoho z manželů.

Další podkapitola je věnována podstatě HVP, kdy stěžejní otázkou je, zda při hypotetickém vypořádání SJM budou mezi manžele rozděleny jednotlivé věci náležející do SJM, nebo je HVP určen výší podílu na vypořádávaném SJM. Analýzou všech problematických otázek lze dospět k závěru, že HVP má být určen jako podíl na SJM jako celku.

V následující podkapitole se věnuji určení hypotetického vypořádacího podílu, přičemž lze vysledovat, že neprokáže-li manžel povinného skutečnosti, které by prokazoval při vypořádání SJM pro jeho zrušení či zánik (např. nedlužný manžel neprokáže, že majetek v SJM byl pořízen z jeho výlučných prostředků, postih majetku by byl v rozporu s potřebami nezaopatřených dětí apod.) není důvod pro disparitu podílů a tyto jsou stejně velké. Na druhou stranu mohou nastat situace, kdy je disparita na místě, a k hypotetickému vypořádání dochází dle ust. § 732 NOZ podle pravidel uvedených v § 742 NOZ, kde je třeba brát zřetel na potřeby nezaopatřených dětí, podíl manžela na péči o rodinu, jeho zásluhu na nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do SJM, nebo kompenzaci vynaložených prostředků z výhradního majetku na majetek v SJM.

Dále jsem nastínila možné varianty ochrany HVP, a to jak při postižení SJM v exekuci, tak výkonem rozhodnutí. Prvním problémem, se kterým se lze v praxi setkat, je fakt, že HVP je určen jako podíl na SJM, avšak výkon rozhodnutí postihuje konkrétní majetek, stejně tak exekucí dochází k postihu majetku formou jednotlivých exekučních příkazů. Další problém pak přináší procesněprávní úprava, která nekoresponduje s hmotněprávní úpravou, a v níž zcela chybí zakotvení práva nedlužného manžela na vyplacení odpovídajícího výtěžku z prodeje společné věci ve prospěch majetkového společenství manželů, což vede ke složité a krkolomné formulaci soudních rozhodnutí.

V poslední podkapitole se zabývám problematikou opakovaného hypotetického vypořádání, kdy mým cílem bylo vnést světlo do tohoto tématu a rozptýlit obavy, že opakovaným hypotetickým vypořádáním dojde k vyčerpání SJM do té míry, že z něj téměř nic nezbyde. Při dalším hypotetickém vypořádání je totiž třeba opět využít pravidel dle § 742 NOZ, a tedy zohlednit, co bylo ze společného majetku vynaloženo na výhradní majetek jednoho z manželů. Při použití tohoto pravidla je pak jasné, že nedlužný manžel je opravdu chráněn a věřitelé nemohou z jeho podílu brát do nekonečna, resp. do jeho úplného zániku.

Domnívám se, že se mi výkladem právních norem a studiem odborné literatury podařilo zhodnotit platnou a účinnou právní úpravu, zjistit, jaké jsou konkrétní postupy při praktické realizaci ochrany manžela povinného, nalézt jejich nedostatky a dojít tak závěru, že efektivnost právních prostředků ochraňujících manžela povinného není v praktické realizaci dostatečná, když nejenže v odborných kruzích nepanuje shoda o možnostech použití některých způsobů ochrany a obrany, ale především procesněprávní úprava trpí mnoha nedokonalostmi, které ochranu manžela povinného značně ztěžují, ať už se jedná o časté nedoručování příkazu k úhradě nákladů exekuce manželovi povinného, chybějící zakotvení práva nedlužného manžela na výtěžek z prodeje, apod. Vzhledem k výše uvedenému lze shrnout, že se potvrdila moje hypotéza stanovená v úvodu práce, a sice, že právní úprava de lege lata neposkytuje dostatek efektivních právních prostředků k ochraně manžela povinného v exekučním řízení. Nicméně musím dodat, že s aktuálně platnou a účinnou hmotněprávní úpravou odpovědnosti za výlučný dluh jednoho z manželů souhlasím, kdy podle mého vhodně vyvažuje práva věřitele a manžela povinného a představuje krok správným směrem, problém vidím v procesní úpravě, která je nedokonalá a přináší často více otázek než odpovědí.

Bibliografie

Monografie, sborníky a komentáře

1. DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 300 s.
2. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 2500 s.
3. HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, poznámkové vydání s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2013. 256 s.
4. HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
5. KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1167 s.
6. KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 957 s.
7. KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské IV, V, Právo rodinné. Právo dědické*. 3. dopl. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 158 s.
8. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád II. Exekuční řád. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 556 s.
9. MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s.
10. ROUČEK, František, SEDLÁČEK Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998. 600 s.
11. SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. 1020 s.
12. STAMM, Jürgen. *Die Prinzipien und Grundstrukturen des Zwangsvollstreckungsrechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007. 703 s.
13. ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015. 359 s.

14. WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges, 2015. 352 s.

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, bod IV/c
2. Nález Ústavního soudu ze dne 03.05.2007, sp. zn. II.ÚS 198/07
3. Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 1/14
4. Usnesení ústavního soudu ze dne 9.1.2018, č.j. IV. ÚS 3383/15
5. Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.4.2006, sp.zn. II.ÚS 360/05
6. Usnesení Ústavního soudu ze dne 09. 02. 2005, sp. zn. IV.ÚS 174/04
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2433/99
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 1998, sp. zn. 2 Cdon 425/96
9. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 26. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 712/2004
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1446/96
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 182/2009
13. Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 1965, sp. zn. 8 Co 558/65

Odborné články

1. BOLOM, David. Vybrané otázky k problematice exekuce společného jmění manželů. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. 2, s. 24–26.
2. JUŘÁTKOVÁ, Petra. K hypotetickému vypořádání společného jmění. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 569-582.
3. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 18, s. 621-628.
4. MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 649-656.

Internetové zdroje

1. AUTOR NEUVEDEN. 36. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba* [online]. ekcr.cz, nedatováno [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/870-36-navrh-na-vskrtnuti-veci-ze-soupisu-a-vylucovaci-zaloba?w=>>>.
2. BOLOM, David. *Možnosti postižení majetku ve společném jmění manželů po novele č. 396/2012 Sb.* [online]. pravniprostor.cz, 29. září 2014 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.prapniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/vybrane-otazky-k-problematice-exekuce-spolecneho-jmeni-manzelu>>.
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 22. září 2014 [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>>.
4. HRABALOVÁ, Rita. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného, část II.* [online]. pravniprostor.cz, 30. srpna 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.prapniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekuce-spolecneho-jmeni-manzelu-a-obrana-manzela-povinneho-cast-ii>>.
5. JUŘÁTKOVÁ, Petra, PINKAVOVÁ, Zdena. *Možnosti obrany třetích osob proti neoprávněnému zásahu do jejich vlastnického práva, část II.* [online]. pravniprostor.cz, 5. června 2017 [cit. 4. října 2018]. Dostupné na <<https://www.prapniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/moznosti-obrany-tretich-osob-proti-neopravnenemu-zasahu-do-jejich-vlastnickeho-prava-cast-ii>>.
6. MUSILOVÁ, Barbora. *Novela exekučního řádu může znamenat vyšší míru ochrany pro manžela dlužníka* [online]. ksb.cz, 7. března 2016 [cit. 25. října 2018]. Dostupné na <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3377_novela-exekucniho-radu-muze-znamenat-vyssi-miru-ochrany-pro-manzela-dluznika>.
7. VALENTA, Jan. *Manžel povinného v exekučním řízení.* [online]. pravniradce.ihned.cz, 27. srpna 2008 [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <<https://pravniradce.ihned.cz/c1-26786440-manzel-povinneho-v-exekucnim-rizeni>>.

Právní předpisy

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, v původním znění do 31.3.1983
6. Zákon č. 40/ 1964 Sb., občanský zákoník, v původním znění do 30.6.1969
7. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb.,
8. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona 155/2000 Sb.,
9. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona 220/2000 Sb.,
10. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona 367/2000 Sb.,
11. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona 370/2000 Sb.
12. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona 164/2015 Sb.
13. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Jiné zdroje

1. ŠÍNOVÁ, Renáta. *Exekuční postih společného jmění manželů* [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta UP, 21.3.2017.
2. VAŇKOVÁ, Veronika. *Postižení společného jmění manželů v exekuci* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 20. prosince 2018]. 51 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Renáta Šínová, Ph.D. Dostupné na <<https://theses.cz/id/zta188/>>.

Shrnutí

Práce se zabývá problematikou ochrany hypotetického vypořádacího podílu při postižení společného jmění manželů v exekuci, a to s ohledem na nedávnou harmonizaci hmotné i procesní úpravy soukromého práva provedenou zejména zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a novelou č. 139/2015 Sb., která do právní úpravy postavení nedlužného manžela výrazně zasáhla.

Cílem je posouzení možností postižení SJM v exekuci, postavení manžela povinného v exekučním řízení a zhodnocení efektivity právních prostředků chránících manžela povinného v exekučním řízení.

Práce je členěna na tři kapitoly, úvod a závěr, na který navazuje seznam použitých zdrojů, shrnutí práce a klíčová slova.

Summary

The thesis focuses on protection of the hypothetical settlement share of the spouse of obliged person in the affection of the community property of the spouses by distraint, in view of the recent harmonization of the substantive and procedural regulation of private law implemented in particular by Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code, and by the Amendment No. 139/2015 Coll., which significantly affected the regulation of the status of the spouse of obliged person.

The aim is to assess the possibility of affection of the community property of the spouses by distraint, the status of the spouse of obliged person by distraint, and the evaluation of the effectiveness of the legal means protecting the spouse of the obliged person in distraint.

The thesis is divided into three chapters, an introduction and a conclusion followed by a list of used resources, a summary of the work and keywords.

Klíčová slova

Exekuce, výkon rozhodnutí, hypotetický vypořádací podíl, manžel povinného, povinný, věřitel, obrana a ochrana

Keywords

Distrainment, enforcement of judgement, hypothetical settlement share, spouse of the obliged person, obliged person, creditor, defence and protection